

«УНІВЕРСИТЕТ «КРОК»

Кафедра національної економіки та фінансів

Попович Данііл Вікторович

УДК 658.14:336:64

Кваліфікаційна робота магістра

**«Оподаткування прибутку підприємств та його роль в
регулюванні фінансово-господарської діяльності»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Д.В. Попович

Науковий керівник

Кузьмінський Володимир Зигмунтович

к.е.н., доцент

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ.....	6
1.1. Сутність прямих податків та їх роль у податковій системі.....	6
1.2. Роль та значення податку на прибуток і його вплив на діяльність підприємств.....	12
1.3. Методичні засади аналізу прибутку підприємств.....	17
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....	30
2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Інтервал».....	30
2.2. Аналіз динаміки формування прибутку товариства.....	40
2.3. Оцінка стану прибутковості та чинників, що вплинули на обсяги сплати податку на прибуток підприємства.....	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	57
3.1. Розробка заходів підвищення прибутковості у контексті оподаткування прибутку ТОВ «Інтервал».....	57
3.2. Нові підходи до механізму оподаткування прибутку підприємств.....	69
3.3. Стратегічні напрями реформування прямого оподаткування в Україні.....	73
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Прямі податки є необхідною ланкою економічних відносин у суспільстві з моменту виникнення держави. Оскільки в Україні останній часом спостерігається тенденція до збільшення частки непрямих податків у загальних податкових надходженнях до бюджету держави, то розгляд можливостей удосконалення прямого оподаткування є вкрай необхідним.

Пряме оподаткування займає особливе місце в сфері державних фінансів, оскільки через прямі податки держава виконує фіскальну функцію та може впливати на формування фінансових результатів діяльності підприємств.

Останнім часом не перестають точитися дискусії навколо прямого оподаткування, значна кількість наукових праць присвячена податку на доходи фізичних осіб, у той же час ряд питань щодо податку на прибуток підприємств також залишаються невирішеними.

Прямі податки мають досить багато переваг, а тому використання їх цілком доцільне. Водночас, пряме оподаткування має ряд суттєвих недоліків. Головним із них є те, що держава прагне максимізувати надходження від їх сплати, а суб'єкти підприємництва, навпаки, - знизити.

Відчутною проблемою для багатьох підприємницьких структур є те, що досить часто держава застосовує практику сплати податку на прибуток наперед, що і так перевантажує податкове навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності.

Проблеми оподаткування податком на прибутком підприємств і напрями збільшення прибутковості фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва висвітлено у працях українських вчених: Безверхий К., Буй Т., Герасименко П., Єфименко Т., Ковач С., Костенко Ю., Прокопович Л., Сокирко О., Ткаченко Є., Томнюк Т., Хомутенко В., Чалий І. Проте, залишаються дискусійними питання щодо напрямів підвищення питомої ваги прямих податків при наповненні бюджету. Значні розбіжності

спостерігаються у поглядах економістів на необхідність зниження (підвищення) ставок прямих податків, сферу використання податкових пільг. Всі ці проблеми потребують невідкладного вирішення, щоб не породжувались негативні наслідки в практиці прямого оподаткування.

Актуальність і важливість вищезазначеного зумовила вибір теми кваліфікаційної роботи, визначила її мету, структуру та завдання.

Об'єктом дослідження є економічні відносини з приводу оподаткування прибутку підприємств та його вплив на фінансово-господарську діяльність.

Предмет дослідження - теоретичні засади і практичні підходи до вирішення питання прямого оподаткування прибутку підприємств.

Мета магістерської роботи - дослідження теоретичної сутності та розробка заходів щодо вдосконалення системи оподаткування прибутку з урахуванням кризи в економіці.

Для реалізації зазначеної мети були поставлені **завдання роботи**:

- вивчити суть прямих податків і їх роль у податковій системі України;
- розглянути роль і значення податку на прибуток і його вплив на діяльність підприємства;
- дослідити методичні засади аналізу прибутку підприємства;
- дати характеристику фінансово-господарської діяльності ТОВ «Інтервал»;
- проаналізувати динаміку формування прибутку товариства;
- оцінити стан прибутковості та чинників, що вплинули на обсяги сплати податку на прибуток підприємства;
- запропонувати заходи підвищення прибутковості у контексті оподаткування прибутку ТОВ «Інтервал»;
- розглянути можливість впровадження нових підходів до механізму оподаткування прибутку підприємств;
- запропонувати напрями реформування прямого оподаткування в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна полягає у поглибленні теоретико-методичних і практичних рекомендацій в покращенні оподаткування прибутку підприємства, що дозволить підвищити кінцеві результати фінансово-господарської діяльності.

Практичне значення здобутих результатів. Визначено чинники впливу на прибуток підприємства з точки зору його оподаткування для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи магістра були використані такі методи дослідження: табличний, групування, узагальнення, індукції, порівняльний аналіз, методи прогнозування тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані в роботі V Міжнародної конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку» (07 грудня 2023 року, м. Київ) та науковій статті у збірнику наукових праць категорії Б «Вчені записки Університету «КРОК».

Інформаційною базою дослідження є основні положення Податкового кодексу України, законів України, постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з питань наповнення бюджету. Використано статистичні і аналітичні матеріали ТОВ «Інтервал», нормативна та законодавча база України щодо оподаткування прибутку підприємств.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 87 сторінок, список використаних джерел становить 61 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ

1.1. Сутність прямих податків та їх роль у податковій системі

Історія людства виробила різні форми й методи оподаткування. Кожний вид податків має свої специфічні риси та функціональне призначення і посідає окреме місце в податковій системі. Роль того чи іншого податку характеризується його належністю до певної групи у відповідності з існуючою класифікацією податків. За формою оподаткування всі податки поділяються на дві групи: прямі й непрямі.

Ідея використання прямих податків та їх співвідношення із податками на споживання (непрямими податками) була і залишається однією з найсуперечливіших у фіскальній науці. Історично опосередкована форма одержавлення національного продукту з'явилась значно пізніше, ніж пряме оподаткування доходів підприємств і громадян, проте поступово перетворилася у найвідчутніший канал поповнення доходів державного бюджету та фінансування державних видатків.

Прямі податки з'явилися наприкінці XVIII ст., коли розвиток податкових форм відбувся одночасно у двох напрямках – прямого і опосередкованого оподаткування.

Дослідження у галузі фіскальної теорії та практики підтвердили, що податки є одним із найконсервативніших елементів державного механізму, які не завжди підкоряються змінам політичної ідеології державності. Отже, опосередкована форма оподаткування є об'єктивною економічною необхідністю, оскільки забезпечити постійно зростаючі державні видатки лише за рахунок прямих податків практично неможливо.

Це твердження обґрунтували у своїх працях представники немарксистських течій в економічній теорії – Дж. Мілль, А. Маршалл, А. Пігу, І. Фішер та інші, а родоначальник сучасного позитивізму у фінансовій

науці М. Фрідмен дійшов висновку, що доказ про переваги прибуткового податку над акцизом не є таким узагалі.

Прямі податки стягуються у процесі придбання та накопичення матеріальних благ. До них належать податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податки на майно. Тобто це ті податки, які безпосередньо стягуються з конкретного платника податків у випадку наявності у нього доходів, майна, вчинення ним певних дій, які підпадають під податкові зобов'язання.

Розглянемо суттєві відмінності між прямими та непрямими податками. Для диференціації використаємо кілька критеріїв.

Адресність платежів - прямі податки стягуються з конкретного платника податків, який має конкретне ПІБ або назву, а непряме оподаткування абстрактніше.

Поворотність платежів – непрямі податки нараховуються платниками податку на товари (роботи, послуги), а за їх реалізації відбувається повернення сплачених коштів у вигляді податку. Прямі податки мають безповоротний характер, що, на нашу думку, не спотворює економічної суті податку як безоплатного платежу, що полягає у відчуженні частини власності платника на користь держави. У випадку з непрямими податками відбувається відшкодування податкового платежу, оскільки платник податку закладає його у ціну виробленого ним товару чи послуги, що спотворює природу самого податку як такого.

Прямі податки виражають грошові відносини, що виникають між державою та платниками податків. На відміну від непрямих, суб'єктами грошових відносин при стягуванні прямих податків виступають товаровиробники та конкретні платники податків – юридичні та фізичні особи.

На відміну від непрямих податків, при стягуванні прямих відносин не виникають суперечності між товаровиробником і конкретним споживачем, що значно знижує можливість виникнення економічних порушень.

До того ж, на відміну від непрямих, при функціонуванні прямих податків не виникають прецеденти переказу податку первісним платником на споживача, що веде до підвищення цін і тарифів.

Якщо непрямі податки стягуються поступово, що не сприяє швидкому наповненню бюджету, то прямі податки більше передбачувані і швидше стягуються.

На відміну від непрямих, прямі контрольованіші, так як вони адресно-конкретні, завжди пов'язані з доходами платників. Наслідки стягування непрямих податків важко прогнозувати. При стягненні прямих податків держава точно знає, хто сплачує податки, у якому розмірі, з яких джерел.

Прямі податки можуть збільшувати або зменшувати базу оподаткування інших прямих податків. Так, величина єдиного соціального внеску, що передбачає відрахування до централізованого позабюджетного пенсійного фонду держави від нарахованого фонду оплати праці підприємства, відноситься до витрат і зменшує базу оподаткування податку на прибуток. Плата на видобуток корисних копалин також веде до зростання витрат підприємства, а отже до зменшення податку на прибуток.

З іншої сторони, виключення з бази оподаткування з податку на майно окремих елементів (запасів, витрат, готової продукції тощо) веде до збільшення податку на прибуток.

Зусилля податкових адміністрацій підвищити надходження одного виду податку призводить до зменшення надходжень з іншого податку, і навпаки. Однак такий взаємозв'язок дає державі можливість системно регулювати податкову політику в частині прямого оподаткування.

Прямі податки як об'єкт оподаткування мають дохід (прибуток) юридичних чи фізичних осіб, майно, природні ресурси чи інші чинники, які сприяють отриманню доходу.

Прямі податки поділяються на:

- реальні, якими оподатковуються окремі види майна платника податків. Реальними (майновими) податками оподатковуються: продаж,

купівля чи володіння майном. При цьому їхнє стягнення не залежить від індивідуальних фінансових можливостей платника податків. Наприклад: земельний податок чи податок на майно.

- особисті, які стягуються відповідно до розміру доходу з урахуванням наданих податкових пільг.

Відмінності між реальними та особистими прямими податками зводиться до наступного (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Суттєві відмінності між видами прямих податків

Характеристики прямих податків	Види податків	
	Реальні	Особисті
Особисте становище платника	не враховують особисте становище платника податків, рівень боргів на майно, що фактично приноситься дохід, тобто особи, які мають однакове майно, сплачують однаковий податок	враховується особисте становище платників – рівень доходу власний і членів сім'ї, сума боргів та збитків тощо
Вид ставки	стягуються, зазвичай, у пропорційних ставках	стягуються, зазвичай, у прогресивних ставках
Об'єкт оподаткування	оподатковується валовий дохід (нормативний, як правило), що приносить майно.	оподатковується чистий дохід, який отримує платник податків
Вид доходу як бази оподаткування	стягуються за доходом, обчисленим за зовнішньою ознакою	стягуються за фактичним доходом

Джерело: складено автором на основі власних узагальнень

В основі всіх податків лежать кілька ознак.

Перша ознака – це примус до сплати. Це одна з основних ознак податку.

Друга ознака податку – односторонній рух вартості, немає зустрічного руху вартості, його нееквівалентність.

Третя ознака податку – визначеність, тобто заздалегідь, у законодавчому порядку зафіксовано об'єкт, суб'єкт та ставка податку.

Прямі податки наразі становлять основу податкових систем країн із розвинутою ринковою економікою, оскільки вони мають ряд переваг перед іншими видами податків.

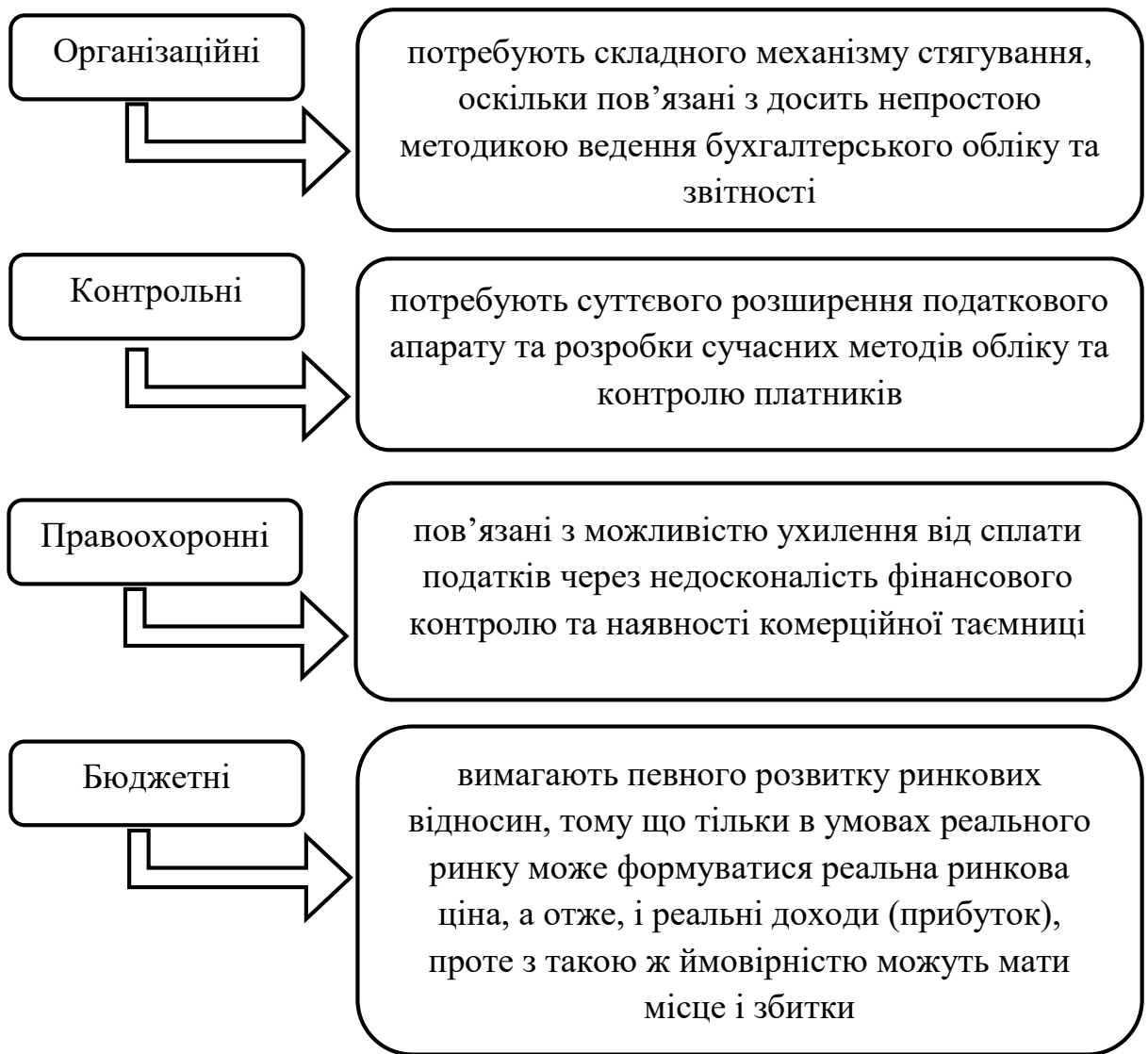
Основні переваги прямого оподаткування полягають у наступному (Рис. 1.1):

Рис. 1.1. Переваги прямих податків

Джерело: складено автором на основі власних узагальнень

Проте слід зазначити і недоліки прямих податків (Рис. 1.2):

Рис. 1.2. Недоліки прямих податків

Джерело: складено автором на основі власних узагальнень

База прямих податків є більш чутливою до змін в економічному розвитку, ніж база непрямих податків.

Розв'язання проблем з прямим оподаткуванням повинно лежати в площині загальної стратегії реформування системи оподаткування та формування бюджетів. Особливу увагу необхідно приділити питанням формування податкових надходжень від сплати прямих податків.

1.2. Роль та значення податку на прибуток і його вплив на діяльність підприємства

Як економічна категорія податок на прибуток має давню історію та етапи розвитку, дослідження яких дає змогу не лише систематизувати його законодавче закріплення у динаміці, а й зрозуміти теоретичну сутність та економічний зміст оподаткування, визначити актуальні питання та оцінити потенційні напрями розвитку податкової системи.

У процесі адміністрування податку на прибуток об'єктом контролю завжди був фінансовий результат діяльності суб'єктів господарювання.

Історія оподаткування прибутку підприємств в Україні налічує різні етапи, щодо кількості яких і на сьогодні не існує єдиної точки зору.

У загальному пропонуємо виділяти наступні етапи:

- 1) з часів існування податку у Радянському Союзі до набуття Україною незалежності у 1991 р.;
- 2) з 1991 і до прийняття Податкового кодексу України у 2020 році;
- 5) з 2011 р. після прийняття Податкового кодексу України.

Такий підхід ґрунтується на розвитку економічних процесів, які відбувалися протягом цього часу, а також на основі ухвалених нормативно-правових актів щодо оподаткування.

Слід зазначити, що законодавство у сфері податків має на меті попередження негативних економічних процесів і відображає специфіку діяльності у досліджуваній період, акцентує увагу на проблемах і видах діяльності, які потребують особливої податкової підтримки.

Податковий кодекс України, прийнятий 02.12.2010 № 2755-VII, суттєво змінив підходи щодо розвитку податкової системи загалом і податку на прибуток підприємств зокрема, який була сформований відповідно до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств». Для такого суттєвого реформування знадобилось майже 20 років.

З 2011 року розпочався новий етап у розвитку адміністрування податку на прибуток підприємств та відбулося удосконалення методології оподаткування прибутку.

Податковий кодекс України окреслив має багато відмінностей в оподаткуванні прибутку підприємств порівняно із Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» (табл. 1.2) [1].

Таблиця 1.2

Відмінності у законодавчих підходах до оподаткування прибутку

Вид ознаки	Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств»	Податковий кодекс України
1. Платники податку	Юридичні, фізичні суб'єкти господарювання, філії, представництва, які не мають статусу юридичної особи, нерезиденти, які здійснюють діяльність на території України	Резиденти (юридичні особи, управління залізницею, неприбуткові установи та організації, відокремлені підрозділи платника податку), нерезиденти (юридичні особи, постійні представництва)
2. Об'єкт оподаткування	Прибуток підприємств	Прибуток підприємств
3. Методика розрахунку	Прибуток до оподаткування = валові доходи – валові витрати – амортизація	Прибуток до оподаткування = доходи – витрати
4. Визнання доходів	Доходи визнавались за правилом першої події – або при оплаті авансів, або при отриманні активу	Доходи від продажу товарів і послуг визнавались у момент передачі права власності на актив, поділ їх на операційні та ін.
5. Амортизаційна політика	Поділ основних фондів на чотири групи, встановлення адміністративним методом норм амортизації, нарахування поквартально, віднесення на зменшення прибутку	Поділ основних засобів на 16 груп, використання бухгалтерських методів амортизації, встановлення граничних термінів експлуатації об'єктів

Продовження таблиці 1.2

6. Особливості відображення витрат	Валові витрати виробництва та обігу – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності з урахуванням правила першої події	Витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, унаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) з урахуванням принципу нарахування
7. Види ставки податку	Основна 25%	Основна 16%, 0% – для страхових компаній, диференційовані ставки для нерезидентів та прирівняних до них осіб
8. Форма звітності	Декларація з податку на прибуток підприємства, яка складалась із заголовної, семи основних частин і сімнадцяти додатків	Податкова декларація з податку на прибуток підприємства, яка складається з основної частини та 12 додатків

Джерело: побудовано автором на основі

Як свідчать дані табл. 1.2, залишається незмінним те, що прибуток, який отримує підприємець, є центральним фактором розвитку ринкової економіки. І від того, яка частина прибутку залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків, можна будувати висновки про наявність чи відсутність стимулів для розвитку виробництва.

Тому податок на прибуток виступає найбільшою мірою як відповідне зобов'язання українського виробника. Ставка податку на прибуток і визначає, якою мірою даний податок поєднує в собі стимулюючу та фіскальну функції.

В економічно розвинених країнах ставка податку на прибуток спрямовано, насамперед, на розвиток виробництва. В Україні податок на прибуток має явно фіскальну спрямованість, відсутні достатні стимули для активізації підприємницьких зусиль, без яких рішення проблеми економічного зростання, що є головною умовою переходу до цивілізованої ринкової економіки, є вкрай складним завданням.

Підприємству необхідно визначити фактори, що дозволяють адекватно оцінити рівень оподаткування, та безпосередньо керувати ними при прийнятті рішень. Від того, наскільки ефективно підприємство вирішує податкові проблеми при формуванні стратегії свого розвитку залежать можливості не тільки його економічного зростання, а й громадського виробництва, у цілому.

Проблема аналізу впливу податків на поведінку платників податків полягає в уточненні того, хто ж реально несе тягар податків на мікроекономічному рівні. Ця проблема пов'язані з таким поняттям як перекладання податків, тобто перенесенням податкового навантаження з однієї соціальної групи в іншу.

Перш, ніж розпочати аналіз проблеми перекладання податків, необхідно відзначити, що у фінансовій науці розрізняють поняття формальної та реальної сфери поширення податків.

Формальна сфера визначає коло платників податків і показує, хто має сплачувати ці податки до бюджету. В Україні платниками податків є юридичні та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, на яких відповідно до чинного законодавства покладено обов'язок нараховувати та сплачувати податки та збори (обов'язкові платежі), а також пеню та штрафні санкції.

Реальна сфера стосується носія податку, тобто того суб'єкта, який у силу адаптації до змін умов ринку реально несе тягар оподаткування.

Між формальною та реальною сферами знаходиться зона перекладання податків. Вона показує, яким чином здійснюється переміщення податкового навантаження від платника податку до реального носія цього тягара.

Перекладення податків може здійснюватися за допомогою цін на товари та шляхом впливу на ціни факторів виробництва.

Існує дві точки зору на перекладання податкового тягара з податку на прибуток виробниками. Відповідно до першої позиції підприємства намагаються виробляти продукцію та встановлювати ціну на неї таким чином, щоб забезпечити одержання максимального прибутку. Тому, при оподаткуванні прибутку вони не зацікавлені у підвищенні ціни чи зміні обсягу виробництва, оскільки це знизить оптимальність виробництва та, відповідно, прибуток підприємства. У той же час, отримуючи максимальний прибуток і сплачуючи з нього податок, можна зберегти досить високий прибуток. У такому випадку тягар податків нестимуть акціонери, які отримують як дивіденди менші суми. Звичайно, це позначиться і на нерозподіленому прибутку.

З іншої позиції, податок на прибуток частково переноситься на споживачів через вищі ціни і на постачальників ресурсів через нижчі ціни на ресурси, які намагається встановити підприємства, що купують їх, посиляючись на необхідність економії витрат внаслідок зниження прибутку.

Податок на прибуток підприємств і система його оподаткування загалом побудована за єдиним алгоритмічним підходом: об'єктом оподаткування є чистий прибуток, що залишається після вирахування з виручки всіх економічно обґрунтованих витрат, дозволених відрахувань і податкових пільг; ставки податку, як правило, встановлюються пропорційно або мають незначну прогресію.

1.3. Методичні засади аналізу прибутку підприємства

Об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток підприємства, тому важливим є його детальне дослідження. Аналіз прибутку являє собою процес дослідження умов та результатів його формування і використання з метою виявлення резервів подальшого підвищення ефективності управління ним на підприємстві.

За цілями здійснення аналіз прибутку підприємств підрозділяється на різні форми в залежності від наступних ознак (рис. 1.3) [7, с. 42]:

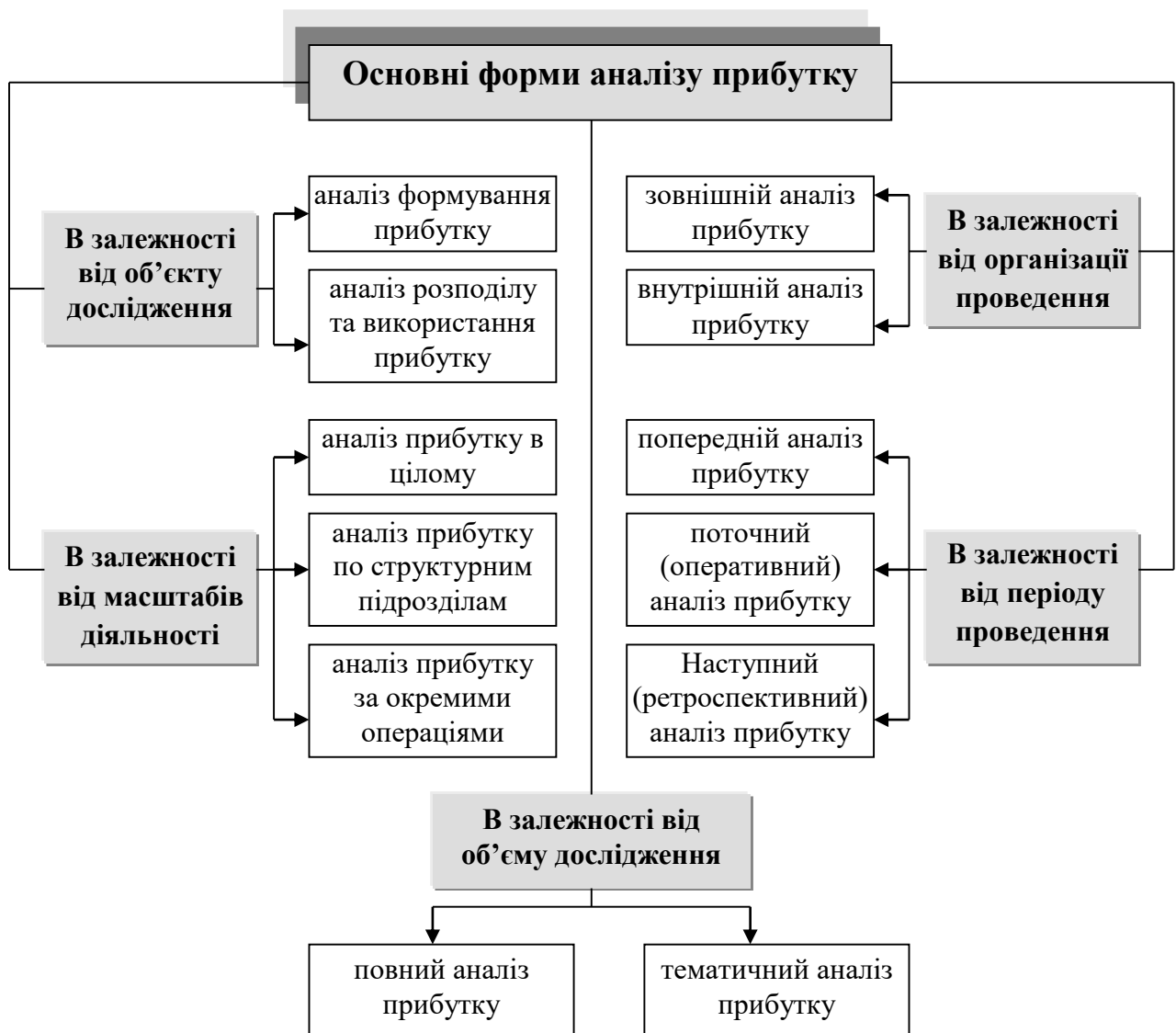

Рис. 1.3. Основні форми аналізу прибутку підприємства

Джерело: складено автором на основі власних узагальнень

1. За об'єктами дослідження виділяють аналіз формування прибутку й аналіз його розподілу та використання:

а) Аналіз формування прибутку проводиться зазвичай в розрізі основних сфер діяльності підприємства – операційної, інвестиційної, фінансової. Він є основною формою здійснення аналізу з метою виявлення резервів підвищення суми і рівня прибутку.

б) Аналіз розподілу і використання прибутку проводиться за основними напрямками цього використання. Він покликаний виявити рівень споживання прибутку власниками і персоналом підприємства, загальний рівень його капіталізації і конкретні форми виробничого його споживання в інвестиційних цілях.

2. За організацією проведення виділяють внутрішній і зовнішній аналіз прибутку:

а) Внутрішній аналіз прибутку проводиться менеджерами підприємства або його власниками з використанням усієї сукупності наявних інформативних показників (включаючи дані управлінського обліку). Результати такого аналізу можуть представляти комерційну таємницю підприємства.

б) Зовнішній аналіз прибутку здійснюють податкові органи, аудиторські фірми, банки, страхові компанії з метою вивчення правильності його відображення, рівня кредитоспроможності підприємства і т.п. Джерелом інформації для проведення такого аналізу є дані фінансового обліку і звітності підприємства.

3. За масштабами діяльності виділяють наступні форми аналізу прибутку:

а) Аналіз прибутку по підприємстві в цілому. У процесі такого аналізу предметом вивчення є формування, розподіл і використання прибутку на підприємстві в цілому без виділення окремих його структурних підрозділів.

б) Аналіз прибутку по структурному підрозділу (центру відповідальності). Якщо розглянутий структурний підрозділ (центр

відповідальності) по характеру своєї діяльності не має закінченого циклу формування прибутку, такий аналіз спрямований на формування витрат (доходів). Ця форма аналізу базується в основному на результатах управлінського обліку підприємства.

в) Аналіз прибутку по окремій операції. Предметом такого аналізу може бути прибуток за окремими видами господарської діяльності; окремими операціями, пов'язаними з короткостроковими або довгостроковими фінансовими вкладеннями; окремими завершеними реальними проектами і іншим операціями.

4. За обсягом дослідження виділяють повний і тематичний аналіз прибутку:

а) Повний аналіз прибутку проводиться з метою вивчення всіх аспектів його формування, розподілу та використання в комплексі.

б) Тематичний аналіз прибутку обмежується лише окремими аспектами його формування або використання. Предметом тематичного аналізу прибутку може бути вивчення впливу проведеної підприємством податкової політики на формування витрат, доходів і прибутку; прибутковість сформованого фондового портфеля; вплив структури і вартості капіталу на рівень прибутковості підприємства; ефективність обраної політики розподілу прибутку; аналіз альтернатив можливого використання прибутку і ряд інших аспектів.

5. За періодом проведення виділяють попередній, поточний і наступний аналіз прибутку:

а) Попередній аналіз прибутку пов'язаний з вивченням умов його формування, розподілу або майбутнього використання; з умовами здійснення окремих комерційних операцій, фінансових та інвестиційних операцій з попереднім розрахунком очікуваного прибутку по них.

б) Поточний (або оперативний) аналіз прибутку проводиться в процесі здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; реалізації окремих господарських операцій з метою оперативного впливу на

формування або використання прибутку. Як правило, такий аналіз прибутку обмежується коротким періодом часу.

в) Наступний (або ретроспективний) аналіз прибутку здійснюється зазвичай менеджерами і власниками підприємства за звітний період (квартал, рік). Він дозволяє повніше проаналізувати результати формування та використання прибутку в порівнянні з попереднім і поточним його аналізом, тому що базується на завершених результатах фінансового обліку і звітності, які доповнюються даними управлінського обліку.

Для вирішення конкретних задач управління прибутком застосовується цілий ряд спеціальних систем і методів аналізу, що дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів його формування, розподілу та використання, як у статиці, так і в динаміці. У практиці управління прибутком в залежності від використовуваних методів розрізняють наступні основні системи проведення аналізу на підприємстві: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз ризиків; аналіз коефіцієнтів; інтегральний аналіз.

I. Горизонтальний (або трендовий) аналіз прибутку базується на вивченні динаміки окремих його показників у часі. В процесі використання цієї системи аналізу розраховуються темпи росту (приросту) окремих видів прибутку, визначаються загальні тенденції його зміни (або тренда). В практиці управління прибутком найбільшого поширення одержали наступні види горизонтального (трендового) аналізу:

1. Порівняння показників формування, розподілу та використання прибутку звітного періоду з показниками попереднього періоду (наприклад, з показниками попереднього місяця, кварталу, року).

2. Порівняння показників формування, розподілу та використання прибутку звітного періоду з показниками аналогічного періоду минулого року (наприклад, показників третього кварталу звітного року з аналогічними показниками третього кварталу попереднього року).

3. Порівняння показників формування, розподілу та використання прибутку за ряд попередніх періодів. Метою є виявлення тенденцій зміни окремих досліджуваних показників прибутку в динаміці. Результати такого аналізу показників прибутку зазвичай оформляються графічно.

Усі види горизонтального (трендового) аналізу прибутку доповнюються зазвичай дослідженням впливу окремих факторів на зміну відповідних результативних його показників. Результати такого дослідження дозволяють побудувати відповідні факторні моделі, що використовуються потім у процесі планування окремих показників прибутку.

II. Вертикальний (або структурний) аналіз прибутку базується на структурному розкладанні агрегованих показників його формування, розподілу та використання. У процесі застосування цієї системи аналізу розраховуються питома вага окремих структурних складових агрегованого показника прибутку. В практиці управління прибутком найбільше поширення одержали наступні види вертикального (структурного) аналізу:

1. Структурний аналіз прибутку (доходів, витрат), сформований за окремими сферами діяльності. У процесі здійснення цього аналізу розраховуються питома вага або співвідношення сум прибутку (доходів, витрат) по операційній й іншій сферах діяльності.

2. Структурний аналіз прибутку (доходів, витрат) по окремих видах господарських операцій. Ступінь агрегування номенклатури господарських операцій визначається самим підприємством.

3. Структурний аналіз окремих видів податкових платежів в загальній їхній сумі, що сплачується підприємством. Такий аналіз використовується для формування або оцінки ефективності його податкової політики.

4. Структурний аналіз активів. В процесі цього аналізу розглядаються співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства; склад використовуваних необоротних активів; структура оборотних активів; склад інвестиційного портфеля й інші структурні показники. Результати цього

аналізу дозволяють оцінити ресурсний потенціал генерування прибутку підприємством.

5. Структурний аналіз капіталу. В процесі цього аналізу визначаються питома вага використовуваного підприємством власного та позикового капіталу; склад використовуваного позикового капіталу по періодах його надання (коротко- і довгостроковий залучений позиковий капітал); склад використовуваного позикового капіталу за його видами (банківський кредит; фінансовий кредит інших форм; товарний або комерційний кредит і т.п.). Результати цього аналізу використовуються в процесі оцінки ефекту фінансового левериджа, визначення середньозваженої вартості капіталу й інших показників, які роблять вплив на формування прибутку підприємства.

6. Структурний аналіз розподілу або використання отриманого прибутку. Таке структурне розкладання здійснюється не в розрізі напрямків розподілу прибутку, а по кожному з напрямків розподілу – у розрізі форм конкретного його використання.

III. Порівняльний аналіз прибутку базується на зіставленні значень окремих груп аналогічних його показників між собою. У процесі використання цієї системи аналізу розраховуються розміри абсолютних і відносних відхилень порівнюваних показників. У практиці управління прибутком найбільше поширення одержали наступні види порівняльного його аналізу:

1. Порівняльний аналіз показників рівня прибутку (доходів, витрат) даного підприємства й середньогалузевих.

2. Порівняльний аналіз показників прибутку (доходів, витрат) даного підприємства та підприємств-конкурентів.

3. Порівняльний аналіз показників прибутку (доходів, витрат) окремих центрів відповідальності (структурних підрозділів підприємства).

4. Порівняльний аналіз звітних та планових (нормативних) показників прибутку (доходів, витрат).

IV. Аналіз рівня ризиків невіддільний від аналізу рівня прибутку за операціями всіх сфер діяльності підприємства. Це пов'язано з тим, що, визначаючи міру прибутку по господарській діяльності (окремим її операціям) необхідно завжди одночасно визначати й міру ризику її супутнього.

Слід зазначити, що сума прибутку не показує рівень ефективності роботи підприємства. Для цього використовують його відносні показники, які виражаються в відсотках і називаються рентабельністю.

Показники рентабельності є відносними показниками фінансових результатів діяльності підприємства. Всі вони показують, скільки одиниць прибутку (чистого, операційного, оподаткованого тощо) отримують на одиницю реалізованої продукції (активів, виробничих фондів, власного капіталу тощо).

Сукупність показників рентабельності всебічно відбиває ефективність виробничої (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності підприємства і відповідає інтересам учасників економічного процесу.

Основною метою розрахунку і використання системи коефіцієнтів рентабельності є визначення ефективності формування прибутку підприємства. Рівень такої ефективності оцінюється по всіх видах прибутку – валовому, від операційної діяльності, чистому. У процесі такої оцінки повинен суворо дотримуватися принцип відповідності показників, що співвідносяться при розрахунку коефіцієнтів по конкретних видах діяльності підприємства. Коефіцієнти рентабельності можуть визначатися як у відносному вираженні, так і в процентах. Розглянемо коефіцієнти, що застосовуються при оцінці рентабельності (прибутковості) підприємства.

Коефіцієнти рентабельності (прибутковості), з одного боку, являють собою окремий випадок показників ефективності, коли в якості показнику ефекту в чисельнику дроби береться прибуток, а в знаменнику – величина ресурсів або витрат. Однак, на практиці аналіз переважно далеко не завжди виконується в суворій відповідності з канонами теорії, тому, з іншої сторони,

рентабельність має більш широкий зміст, ніж ефективність. Невипадково в економічній літературі говорять про дві групи показників рентабельності: як про відносні показники, в яких прибуток зіставляється з деякою базою, яка характеризує підприємство з однієї із двох сторін – ресурси чи сукупний доход у вигляді виручки від реалізації, що отримана від контрагентів під час господарської діяльності. Два види базових показників і визначають дві групи коефіцієнтів рентабельності [29, с. 276].

У першому випадку базовими показниками (тобто знаменниками дробу коефіцієнта рентабельності) виступають вартісні оцінки ресурсів (капітал, матеріальні ресурси в різній класифікації та ін.), у другому випадку – показники виручки від реалізації товарів, продукції, робіт, послуг.

Зазначимо, що на практиці існує багато коефіцієнтів рентабельності (прибутковості) в залежності від того, з чієї позиції намагаються оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому вибір оціночного коефіцієнта залежить від алгоритму розрахунку, точніше, від того, який показник ефекту (прибутку) використовується в розрахунках. Невипадково у світовій обліково-аналітичній практиці відомі різні інтерпретації показників прибутку, але універсального не має.

Необхідно зауважити, що на практиці варто розрізняти показники економічної і фінансової рентабельності [9, с. 175]. Економічна рентабельність – параметр, обчислений виходячи з величини прогнозного (потенційного) прибутку, що відображений в бізнес-плані інвестиційного чи інноваційного проекту (програми). Фінансова рентабельність визначається на базі реального прибутку, що відображений у фінансовій звітності.

В залежності від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, виділяють дві групи коефіцієнтів рентабельності [29, с. 280]:

- 1) рентабельність активів (майна), інвестицій, власного капіталу, основних засобів;
- 2) рентабельність реалізованої продукції, реалізації продукції (операційної діяльності), рентабельність всієї діяльності.

Для розрахунку показників оцінки рентабельності активів (майна), інвестицій, власного капіталу, основних засобів в якості базисного показника (знаменник) береться який-небудь з показників ресурсів підприємства. Щодо чисельника, то тут більшість авторів використовують чистий прибуток. Проте для детальнішої оцінки рентабельності у чисельнику можуть використовуватись різні показники прибутку: валовий, від операційної діяльності, від звичайної діяльності до оподаткування. Отже, до показників першої групи належать такі коефіцієнти рентабельності:

Коефіцієнт рентабельності активів (майна) підприємства (P_A) характеризує величину прибутковості всього потенціалу, яким володіє підприємство, тобто результативність вкладання коштів у капітал підприємства та раціональність використання їх діючим менеджментом. Даний показник розраховується за формулою:

$$P_A = \text{ЧП} / \text{Асер.}, \quad (1.1)$$

де ЧП – чистий прибуток (збиток) підприємства;

Асер. – середньорічна вартість всіх активів (майна) підприємства.

Коефіцієнт рентабельності інвестицій (інвестованого капіталу) (P_I) характеризує ефективність віддачі тільки частини всього капіталу – довгострокових інвестицій і капіталізованого прибутку підприємства. Даний показник розраховується за формулою:

$$P_I = \text{ЧП} / \text{Ісер.}, \quad (1.2)$$

де Ісер. – середньорічна вартість інвестицій. Розраховується за формулою:

$$\text{Ісер.} = \text{ВКсер.} + \text{ВДЗсер.}, \quad (1.3)$$

де ВКсер. – середньорічна вартість власного капіталу;

ВДЗсер. – середньорічна вартість всіх довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (P_{BK}) характеризує величину одержаного прибутку з кожної гривні ресурсів, вкладених власниками підприємства:

$$P_{BK} = \text{ЧП} / \text{ВКсер.} \quad (1.4)$$

Економічна інтерпретація коефіцієнтів рентабельності активів (майна), інвестицій, власного капіталу досить очевидна. Основна перевага їх полягає в тому, що за допомогою даних показників можна проводити просторово-часові співставлення. Відзначимо, що P_A і P_{BK} є основними показниками, які використовуються в країнах ринкової економіки для характеристики ефективності вкладень у ту чи іншу діяльність.

Коефіцієнти рентабельності активів (майна), інвестицій, власного капіталу можна обчислювати не тільки за всім обсягом ресурсів підприємства, але й за ресурсами окремих видів, зокрема основним засобам. Очевидно, що фінансова звітність підприємства містить необхідну інформацію для оцінки економічної ефективності використання основних засобів.

Коефіцієнт рентабельності основних засобів ($P_{OЗ}$) характеризує величину одержаного прибутку від операційної діяльності на одиницю вартості основних засобів:

$$P_{OЗ} = \Pi_{Oд} / OЗ_{сер.}, \quad (1.5)$$

де $\Pi_{Oд}$ – прибуток від операційної діяльності;

$OЗ$ – середньорічна вартість основних засобів (по залишковій вартості).

Необхідно зробити декілька зауважень до вищенаведеної формули.

По-перше, сам по собі показник $P_{OЗ}$ є малоінформативним; його використовують для просторово-часових співставлень, включаючи порівняння із середньогалузевими і середньопрогресивними значеннями.

По-друге, щоб забезпечити порівнянність з чисельником, у знаменнику формули потрібно застосовувати саме середньорічну вартість основних засобів, а не просто значення їх величини на кінець періоду.

По-третє, у деяких галузях показник $P_{OЗ}$ варто розраховувати за активною частиною основних засобів. Це галузі, у яких підприємства можуть суттєво відрізнитися за ступенем використання орендованих основних засобів. Так, у торгівлі близько 60% приміщень – орендовані, при цьому частка орендованих засобів відчутно варіює по підприємствах.

Наступною групою коефіцієнтів рентабельності є показники оцінки рентабельності реалізованої продукції, реалізації продукції (операційної діяльності), рентабельність всієї діяльності. В даному випадку на основі показників прибутку, виручки від реалізації, витрат операційної діяльності розраховують коефіцієнти рентабельності за всією продукцією (товарами, роботами, послугами) в цілому і за окремими її видами.

В першому випадку зіставляють прибуток від реалізації і виручку від реалізації в цілому, у другому – прибуток від реалізації і виручку від реалізації за продукцією (товарами) конкретного виду (групи) (якщо така градація може бути зроблена в рамках внутрішнього аналізу). У західній обліково-аналітичній практиці можна зустрітися з різними варіантами оцінки рентабельності в залежності від того, який з показників прибутку закладений в основу розрахунків, однак у більшості випадків використовуються валовий, операційний або чистий прибуток.

Отже, до показників другої групи належать такі коефіцієнти.

Коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) ($R_{РП}$) характеризує розмір прибутку від реалізації продукції, що припадає на одну гривню витрат на виробництво та реалізацію продукції. Даний показник розраховується за формулою:

$$R_{РП} = \Pi_{РП} / В, \quad (1.6)$$

де $\Pi_{РП}$ – прибуток або збиток від реалізації продукції (прибуток або збиток від операційної діяльності);

$В$ – витрати на виробництво та реалізацію продукції (товарів, робіт, послуг), тобто операційні витрати.

Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції ($R_{ОД}$) (рентабельності операційної діяльності) характеризує, скільки прибутку або збитку від операційної діяльності припадає на одну гривню виручки від реалізації продукції. Зауважимо, що в чисельнику даного показника може використовуватися валовий прибуток або збиток, прибуток або збиток від операційної діяльності. Щодо знаменника, то виручка від реалізації продукції

може використовуватися як повна, так і без непрямих податків та інших вирахувань, тобто чиста виручка від реалізації. У більшості економічної літератури у знаменнику коефіцієнта рентабельності реалізації продукції використовують чисту виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тобто без ПДВ, акцизного збору та інших вирахувань. Отже, даний показник розраховується за формулою:

$$P_{\text{Од}} = \text{П}_{\text{Од}} / \text{ЧВ}_{\text{РП}}, \quad (1.7)$$

де $\text{ЧВ}_{\text{РП}}$ – чиста виручка від реалізації продукції.

Коефіцієнт рентабельності всієї діяльності ($P_{\text{ВД}}$) характеризує, скільки чистого прибутку або збитку припадає на одну гривню виручки від реалізації продукції:

$$P_{\text{ВД}} = \text{ЧП} / \text{ЧВ}_{\text{РП}}, \quad (1.8)$$

де ЧП – чистий прибуток.

Таким чином, наведені вище коефіцієнти рентабельності взаємодоповнюють один одного і дають змогу дати обґрунтовану оцінку фінансових результатів діяльності підприємства в рамках аналізу фінансового стану.

На рівень показників рентабельності впливає багато чинників, що відбивають різні аспекти діяльності підприємства. Кількісна оцінка кожного чинника на рентабельність допомагає оцінити саме його внесок і прийняти рішення про розробку певного напрямку щодо досягнення бажаного рівня рентабельності. Важливе значення для підприємства має вивчення рентабельності реалізованої продукції через відношення валового прибутку до виручки від реалізації.

Рентабельність реалізованої продукції доцільно аналізувати, враховуючи вплив таких факторів: зміна структури та асортименту продукції; зміна собівартості продукції; зміна відпускних цін на продукцію.

Прибуток від реалізації залежить від обсягу реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), її структури, собівартості, рівня цін, а також від фінансових результатів інших видів діяльності.

Факторні моделі рентабельності розкривають найважливіші причинно-наслідкові зв'язки між показниками фінансового стану підприємства і фінансових результатів. Тому вони є незамінним інструментом “пояснення” ситуації, яка склалася на підприємстві. У цілому для всіх показників існує єдиний факторний простір, що задається набором взаємозалежних блоків найважливіших показників формування фінансових результатів. Факторні моделі рентабельності є також керованими моделями прогнозування фінансової стійкості підприємства. Необхідність передбачення найближчих і віддалених перспектив розвитку є актуальною задачею для підприємств. Темпи зростання виробництва залежать не тільки від попиту, ринків збуту, потужностей підприємства, але і стану фінансових ресурсів, структури капіталу й інших чинників.

Найбільш важливим обмеженням темпів росту підприємства є темпи збільшення його власного капіталу, що залежать від багатьох чинників, але в першу чергу – від рентабельності реалізації продукції (робіт, послуг), оборотності всього капіталу, фінансової активності підприємства по притягненню позикових засобів, норми розподілу прибутку на розвиток і споживання.

Таким чином, рівень ефективності роботи підприємства визначають через відносні показники, які виражаються у відсотках і називаються рентабельністю. На практиці існує декілька підходів до визначення переліку показників рентабельності підприємства, проте, як правило, виділяють дві групи коефіцієнтів рентабельності – рентабельності активів (майна), інвестицій, власного капіталу та рентабельності реалізації продукції, операційної діяльності, всієї діяльності.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Інтервал»

ТОВ «Інтервал» займається модернізацією та реконструкцією зелених зон м. Києва. Створене воно та діє у відповідності до Господарського кодексу України, Законів України та інших законодавчо-нормативних актів України, власного Статуту, інших документів. ТОВ є юридичною особою за законодавством України і набуває прав юридичної особи з моменту його реєстрації відповідно до вимог чинного законодавства.

ТОВ «Інтервал» має власні основні та оборотні засоби, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі; рахунки в банку, круглу печатку з власним найменуванням та інші необхідні реквізити.

ТОВ «Інтервал» здійснює оперативний і бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність, порядок ведення яких визначається відповідним законодавством.

ТОВ «Інтервал» є самостійним господарюючим суб'єктом, діє на принципах повного господарського розрахунку, самоокупності і самофінансування та має право від свого імені володіти, користуватись та розпоряджатися власним майном відповідно до його призначення і предмету діяльності, а також укласти угоди, орендувати і відчужувати майно.

Працівники ТОВ «Інтервал» працюють за трудовими угодами і контрактами, у своїй роботі керуються законодавством України та посадовими інструкціями, де визначено основні обов'язки та права робітників, а також їх відповідальність та підзвітність, коло питань для безпосереднього вирішення тощо.

ТОВ «Інтервал» самостійно визначає перспективи свого розвитку, планує і здійснює свою діяльність, виходячи з попиту на роботи, що ним виконуються, а також необхідності забезпечити виробничий та соціальний розвиток підприємства.

Аналіз динаміки формування прибутку проведемо на основі даних фінансової звітності ТОВ «Інтервал» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.1

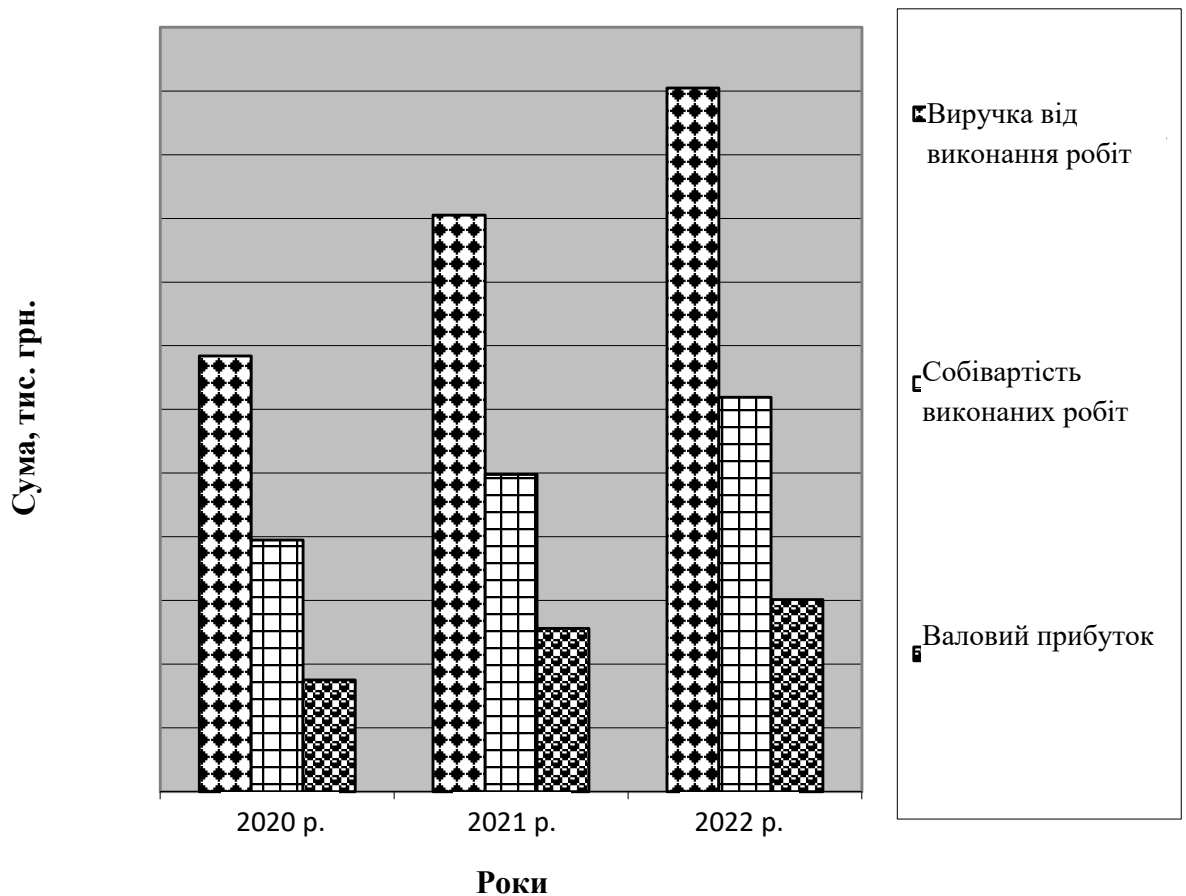
**Динаміка основних показників господарської діяльності ТОВ
«Інтервал» в 2020-2022 рр.**

№ з/п	Показники	2020 р., тис. грн.	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	Абсолютна зміна, тис. грн.			Темп зміни, %		
					2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020	2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020
1	Виручка від виконання робіт	6840,9	9050,3	11044,8	2209,4	1994,5	4203,9	32,30	22,04	61,45
2	ПДВ	1140,1	1508,4	1840,8	368,3	332,4	700,7	32,30	22,04	61,46
3	Чиста виручка від виконання робіт	5700,8	7541,9	9204,0	1841,1	1662,1	3503,2	32,30	22,04	61,45
4	Собівартість виконаних робіт	3950,4	4980,1	6190,3	1029,7	1210,2	2239,9	26,07	24,30	56,70
5	Валовий прибуток	1750,3	2561,8	3013,8	811,5	452,0	1263,5	46,36	17,64	72,19
6	Інші операційні доходи	28,9	36,1	52,4	7,2	16,3	23,5	24,91	45,15	81,31
7	Адміністративні витрати	281,1	350,7	411,7	69,6	61,0	130,6	24,76	17,39	46,46
8	Витрати на збут	230,8	277,4	291,6	46,6	14,2	60,8	20,19	5,12	26,34
9	Інші операційні витрати	184,4	205,5	219,3	21,1	13,8	34,9	11,44	6,72	18,93
10	Прибуток від операційної діяльності	1082,9	1764,3	2143,6	681,4	379,3	1060,7	62,92	21,50	97,95
11	Фінансові витрати	206,8	191,2	169,9	-15,6	-21,3	-36,9	-7,54	-11,14	-17,84
12	Інші витрати	58,4	104,8	131,6	46,4	26,8	73,2	79,45	25,57	125,34
13	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	817,7	1468,3	1842,1	650,6	373,8	1024,4	79,56	25,46	125,28
14	Податок на прибуток	147,2	264,3	331,6	117,1	67,3	184,4	79,55	25,46	125,27
15	Чистий прибуток	670,5	1204,0	1510,5	533,5	306,5	840,0	79,57	25,46	125,28

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Дані, наведені в табл. 2.1, свідчать про прибутковість діяльності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. Виручка від виконання робіт зросла з 6840,9 тис. грн. в 2020 р. до 11044,8 тис. грн. в 2022 р., зростання становило 4203,9 тис. грн. в абсолютному та 61,45% у відносному значенні. Найбільше збільшення виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» відбулося в 2020-2021 рр. і склало 2209,4 тис. грн. або 32,30%. Значно зріс за період дослідження валовий прибуток підприємства з 1750,3 тис. грн. до 3013,8 тис. грн. або на 1263,5 тис. грн. та 72,19%. Більш швидке зростання валового прибутку над виручкою від виконання робіт у відносному значенні пояснюється меншими темпами зростання собівартості виконаних робіт на 4,75% і яка зросла, в 2020-2022 рр., з 3950,4 тис. грн. на 2239,9 тис. грн. або на 56,70% до 6190,3 тис. грн.

Графічне підтвердження темпів зростання виручки від реалізації, собівартості виконаних робіт та валового прибутку наведено на рис. 2.1.

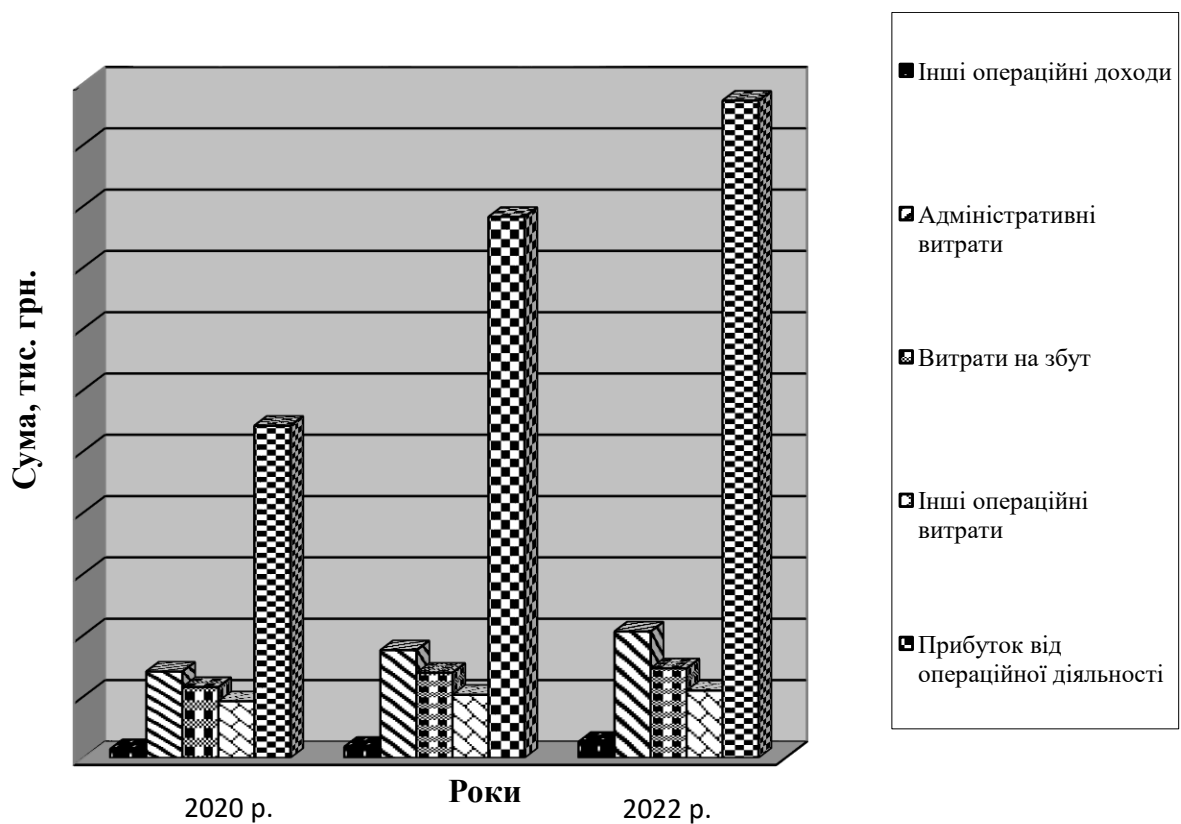

Рис. 2.1. Динаміка виручки від виконання робіт, собівартості виконаних робіт, валового прибутку ТОВ «Інтервал»

Прибуток від операційної діяльності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. також зростав з 1082,9 тис. грн. до 2143,6 тис. грн. або на 1060,7 тис. грн. та 97,95%. Його формування відбувалося за рахунок інших операційних доходів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат, зміна яких відбувалася таким чином.

В 2021 р. у порівнянні з 2020 р. зросли інші операційні доходи на 7,2 тис. грн. або 24,91%, адміністративні витрати – на 69,6 тис. грн. або 24,76%, витрати на збут – на 46,6 тис. грн. або 20,19% та інші операційні витрати – на 21,1 тис. грн. або 11,44%.

В 2022 р. спостерігалось подальше зростання всіх статей операційної діяльності: інші операційні доходи збільшилися на 16,3 тис. грн. або 45,15%, адміністративні витрати – на 61,0 тис. грн. або 17,39%, витрат на збут – на 14,2 тис. грн. або 5,12% та інші операційні витрати – на 13,8 тис. грн. або 6,72%, що підтверджується рис. 2.2.

**Рис. 2.2. Формування прибутку від операційної діяльності
ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.**

Джерело: побудовано автором на основі звітності товариства

Загальна ж зміна складових прибутку від операційної діяльності в 2020-2022 рр. становила: інші операційні доходи зросли на 23,5 тис. грн. або 81,31%, адміністративні витрати – на 130,6 тис. грн. або 46,46%, витрати на збут – на 60,8 тис. грн. або 26,34% та інші операційні витрати – на 34,9 тис. грн. або 18,93%.

Як свідчать дані табл. 2.2, серед елементів операційних витрат ТОВ «Інтервал» найбільше в абсолютному значенні зросли протягом 2020-2022 рр. матеріальні витрати на 884 тис. грн. або 24,68%, що говорить про підвищення витрат на виконання робіт по реконструкції, відновленню парків, скверів, зелених насаджень м. Києва.

Таблиця 2.2

Динаміка елементів операційних витрат ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

№ з/п	Показники	2020 р., тис. грн.	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	Абсолютна зміна, тис. грн.			Темп зміни, %		
					2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020	2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020
1	Матеріальні витрати	3580,0	4463,7	5453,7	883,7	990,0	1 873,7	24,68	22,18	52,34
2	Витрати на оплату праці	624,1	710,4	780,4	86,3	70,0	156,3	13,83	9,85	25,04
3	Відрахування на соціальні заходи	105,6	146,9	215,1	41,3	68,2	109,5	39,11	46,43	103,69
4	Амортизація	96,2	180,6	292,2	84,4	111,6	196,0	87,73	61,79	203,74
5	Інші операційні витрати	256,4	312,1	371,5	55,7	59,4	115,1	21,72	19,03	44,89
	Разом	4662,3	5813,7	7112,9	1151,4	1299,2	2 450,6	24,70	22,35	52,56

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Також зростання мали амортизаційні відрахування, які збільшилися на 84 тис. грн. або 87,73%. Зростання протягом періоду дослідження амортизаційних відрахувань можна розцінювати як позитивний факт, адже це дає змогу постійно відновлювати основні фонди підприємства. Також

амортизаційні відрахування слугують одним із джерел поповнення власних оборотних коштів. Протягом даного періоду на підприємстві зросли витрати на оплату праці на 86 тис. грн. або 13,83%. Це свідчить про підвищення стимулювання персоналу підприємства. Також на підприємстві зросли відповідно до зростання витрат на оплату праці витрати на соціальні заходи.

В 2022 р. випереджаючими темпами на підприємстві зростали амортизаційні відрахування (61,79%), що говорить про відновлення основних фондів підприємства, та матеріальні витрати (22,18%), що говорить про зростання оплати праці на підприємстві. Негативним у 2022 р. є незначні темпи зростання витрат на оплату праці (9,85%). Інші операційні витрати збільшилися на 19,03%, що говорить про невелике зростання витрат на інші операційні цілі.

Також ТОВ «Інтервал» мало фінансові витрати, які пов'язанні із залучення банківських кредитів. Так, в 2020 р. вони склали 206,8 тис. грн. В 2021 р. фінансові витрати зменшилися до 191,2 тис. грн., тобто на 15,6 тис. грн. або 7,54%. В 2022 р. спостерігалось подальше зменшення фінансових витрат, а саме – на 21,3 тис. грн. або 11,14%.

Протягом періоду дослідження на підприємстві зросли інші витрати з 58,4 тис. грн. в 2007 р. до 131,6 тис. грн. в 2009 р., тобто зростання становило 73,2 тис. грн. або 125,34%.

Зміна витрат підприємства призвела до зміни фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування, який мав тенденцію до зростання з 817,7 тис. грн. в 2020 р. до 1842,1 тис. грн. в 2022 р., тобто приріст становив 1024,4 тис. грн. або 125,28%.

Про прибутковість підприємства свідчить кінцевий показник господарської діяльності ТОВ «Інтервал», а саме чистий прибуток. В 2020 р. чистий прибуток підприємства склав 613,3 тис. грн. В 2021 р. він зріс до 1101,2 тис. грн., що на 487,9 тис. грн. або 79,55% більше, ніж у 2020 р. В 2022 р. чистий прибуток ТОВ «Інтервал» вже склав 1381,6 тис. грн.

Таким чином, діяльність підприємства протягом 2020-2022 рр. була прибутковою, забезпечуючи при цьому стабільний розвиток його діяльності, можливість збільшення обсягів замовлень на використання робіт по реконструкції, відновленню парків, скверів, зелених насаджень м. Києва.

Сильні та слабкі сторони підприємства так само, як загрози та можливості в зовнішньому середовищі, визначають умови успішного функціонування товариства. Тому на заключному етапі аналізу внутрішнього середовища підприємства необхідно зробити оцінку його факторів. Результати оцінки відображаються у профілі діяльності товариства.

Так, оцінка фактору внутрішнього середовища в 3 бали свідчить про сильну сторону діяльності товариства, а оцінка в 1 бал - про слабку сторону (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Профіль діяльності підприємства ТОВ «Інтервал»

№ п/п	Показники	Бали		
		1	2	3
1	Ступінь досягнення цілей		+	
2	Ступінь доцільності організаційної структури		+	
3	Рівень комунікаційних зв'язків товариства			+
4	Стиль управління			+
5	Рівень прибутку	+		
6	Частка ринку		+	
7	Система контролю якості послуг			+
8	Широта асортименту			+
9	Гнучкість цінової політики		+	
10	Доцільність договірної політики		+	
11	Система організації збуту послуг		+	
12	Рівень сервісу			+
13	Система стимулювання покупців	+		
14	Ступінь маркетингової активності		+	
15	Дослідження і розробки (НДДКР)	+		
16	Стан матеріально-технічної бази			+
17	Кваліфікаційний склад кадрів			+
18	Оцінка руху кадрів		+	
19	Ступінь вмотивованості кадрів		+	
20	Фінансові можливості товариства	+		
21	Організаційна культура		+	
Рейтингова оцінка товариства		45		

Джерело: складено автором за матеріалами товариства

За результатами оцінки факторів внутрішнього середовища підприємства, складемо перелік фактичних сильних і слабких сторін досліджуваного товариства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Сильні та слабкі сторони ТОВ «Інтервал»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Рівень комунікаційних зв'язків товариства	1. Рівень прибутку
2. Стиль управління	2. Система стимулювання покупців
3. Система контролю якості послуг	3. Слабка рекламна система
4. Широта асортименту послуг	4. Фінансові можливості товариства
5. Рівень сервісу	
6. Стан матеріально-технічної бази	
7. Кваліфікаційний склад кадрів	

Джерело: складено автором за матеріалами товариства

Як бачимо, ТОВ «Інтервал» має як позитивні сильні сторони, так і негативні слабкі сторони. До них треба віднести слабку систему реклами, що не дає товариству у повній мірі розширити клієнтську базу та донести до загальної уваги свої нові проекти.

Після аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища товариства і складення переліку сильних і слабких сторін, а також загроз і можливостей слід встановити лінії зв'язків, тобто парні комбінації між ними. Для визначення ланцюжків зв'язків складається матриця SWOT.

На основі складеної матриці SWOT (табл. 2.5) для формулювання стратегічних проблем товариства і стратегічних альтернатив (табл. 2.6) його розвитку встановимо та проаналізуємо всі парні комбінації сильних і слабких сторін ТОВ «Інтервал» з можливостями та загрозами в зовнішньому середовищі, орієнтуючись на оцінку значущості в балах.

SWOT-аналіз для ТОВ «Інтервал»

Сильні сторони (S):	Слабкі сторони (W):
<ol style="list-style-type: none"> 1. Швидкість і якість послуг, що надаються у порівнянні з конкурентами; 2. Орієнтація на постійних клієнтів (система оплати замовлень); 3. Адаптація до будь-яких переваг клієнтів; 4. Гарантований попит від основного замовника; 5. Доступ до додаткових фінансових ресурсів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність поділу повноважень усередині товариства (фінансових, комерційних, технічних); 2. Брак кваліфікованих управлінських кадрів; 3. Відсутність виробничого планування; 4. Некономічність діяльності.
<p>Можливості (O):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Плановані державні і приватні проекти в парковій екогалузі; 2. Перевищення переваг над конкурентами своєї діяльності на локальному ринку; 3. Програма розвитку паркових зон і озеленення; 4. Розширення частки на ринку Розробка нових проектів соціального значення 	<p>Загрози (T):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ненадійність контрагентів (підрядників і постачальників); 2. Зростання цін на витратні матеріали і сировину; 3. Посилення конкуренції у зв'язку зі звуженням ринку внаслідок війни.

Джерело: складено автором за матеріалами товариства

Основними стратегічними альтернативами для ТОВ «Інтервал» є розробка нових проектів соціального значення, розширення частки на ринку, та покращення стану матеріально-технічної бази товариства.

Стратегічний потенціал ТОВ «Інтервал» включає в себе аналіз: складових потенціальних можливостей товариства – його адаптивність та конкурентні переваги.

Для оцінки потенціалу ТОВ «Інтервал» скористаємося експертним методом, що передбачає наступну шкалу оцінювання потенціалу:

- 0..1 – незначний рівень;
- 1..3 – низький рівень;

- 3..6 – середній рівень;
- 6..9 – стабільний рівень;
- 9 і більше – перспективний рівень.

У табл. 2.6 представимо бали-оцінки стратегічного потенціалу ТОВ «Інтервал».

Таблиця 2.6

Оцінка стратегічного потенціалу ТОВ «Інтервал»

Локальний потенціал	Вага	Бали	Бажане значення	Прогнозовані бали	Прогнозоване бажане значення
1. Виробничий	0,20	8,00	1,60	9,00	1,80
2. Ресурсно-сировинний	0,10	6,00	0,60	7,00	0,70
3. Фінансовий	0,15	5,00	0,75	6,00	0,90
4. Маркетинговий	0,12	6,00	0,72	7,00	0,84
5. Інноваційний	0,11	4,00	0,44	5,00	0,55
6. Інвестиційний	0,12	4,00	0,48	5,00	0,60
7. Людський	0,07	7,00	0,49	8,00	0,56
8. Організація управління	0,07	7,00	0,49	8,00	0,56
9. Інфраструктурний та екологічний	0,06	8,00	0,48	8,00	0,48

Джерело: складено автором за матеріалами товариства

Отже, згідно з проведеною оцінкою стратегічного потенціалу ТОВ «Інтервал» можна зробити висновок, що потенціал як існуючий так і прогнозований є вищим за середній.

Варто відзначити, що на ТОВ «Інтервал» не існує системи яка б проводила діагностику економічної безпеки товариства на постійній основі.

2.2. Аналіз динаміки формування прибутку товариства

Проаналізуємо стан прибутковості ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. Розрахунок показників рентабельності товариства наведений в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

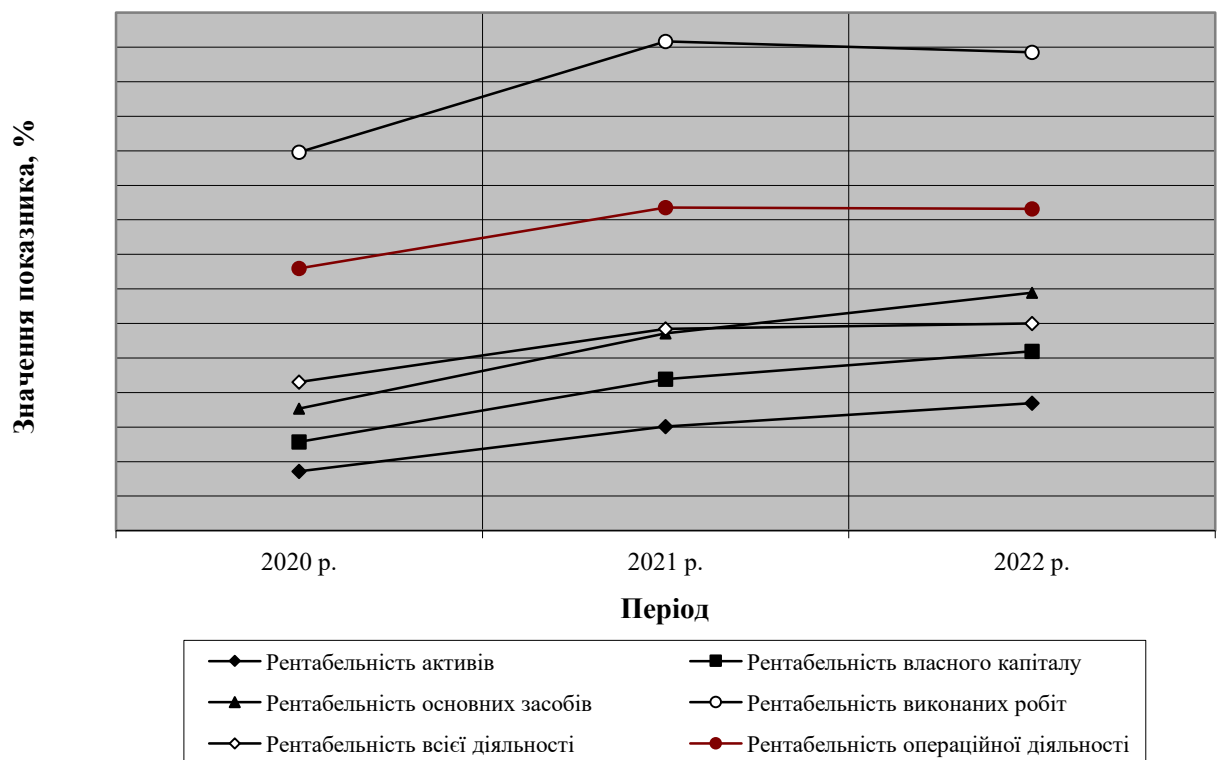
№ з/п	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна, тис. грн.		Темп зміни, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	Чиста виручка від виконання робіт, тис. грн.	5700,8	7541,9	9204,0	1841,1	1662,1	32,30	22,04
2	Собівартість виконаних робіт, тис. грн.	3950,4	4980,1	6190,3	1029,7	1210,2	26,07	24,30
3	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	1082,9	1764,3	2143,6	681,4	379,3	62,92	21,50
4	Чистий прибуток, тис. грн.	670,5	1204,0	1510,5	533,5	306,5	79,57	25,46
5	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	14285,6	14597,3	14991,4	311,7	394,1	2,18	2,70
6	Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	9546,6	10051,4	10640,8	504,8	589,4	5,29	5,86
7	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	12260,5	12348,8	12449,7	88,3	100,9	0,72	0,82
8	Рентабельність активів (4:5), %	4,69	8,25	10,08	3,56	1,83	75,91	22,18
9	Рентабельність власного капіталу (4:6), %	7,02	11,98	14,19	4,96	2,21	70,66	18,48
10	Рентабельність основних засобів (3:7), %	8,83	14,29	17,22	5,45	2,93	61,76	20,51
11	Рентабельність виконаних робіт (3:2), %	27,41	35,43	34,63	8,02	-0,80	29,26	-2,26
12	Рентабельність операційної діяльності (3:1), %	19,00	23,39	23,29	4,40	-0,10	23,15	-0,44
13	Рентабельність всієї діяльності (4:1), %	11,76	15,96	16,41	4,20	0,45	35,71	2,82

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Як свідчать дані, розраховані в табл. 2.7, коефіцієнти рентабельності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. мали позитивні значення. Так, коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу та основних засобів в 2020 р.

становили 4,69%, 7,02% та 8,83% відповідно. В 2021 р. спостерігалось зростання зазначених коефіцієнтів рентабельності до 8,25% або на 3,56 пп., до 11,98% або на 4,96 пп. та до 14,29% або на 5,45 пп. В 2022 р. спостерігалось подальше зростання рентабельності активів, власного капіталу та основних засобів до 10,08% на 1,83 пп., до 14,19% на 2,21 пп. та до 17,22% на 2,93 пп. відповідно. Загалом зазначені показники характеризують ефективність формування необоротних активів товариства.

Крім того, позитивними були показники рентабельності виконаних робіт, рентабельності операційної та всієї діяльності підприємства (рис. 2.3): в 2007 р. вони становили 27,41%, 19,00% та 10,76%. В 2008 р., як і попередні показники, мали тенденцію до зростання на 8,02 пп. до 35,43% за рентабельністю виконаних робіт, на 3,84 пп. до 14,60% за рентабельністю всієї діяльності та на 4,40 пп. до 23,39% за рентабельністю операційної діяльності.

Рис. 2.3. Динаміка коефіцієнтів рентабельності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі звітності товариства

В 2022 р. відбулося незначне, на 0,10% або 0,44%, зменшення показника рентабельності операційної діяльності, який становив 23,29% проти 23,39% у 2021 р., а показник рентабельності всієї діяльності збільшився на 0,45 пп. до 16,41%.

Аналізуючи показники ділової активності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. (табл. 2.8), можна сказати, що на товаристві протягом досліджуваного періоду відбувалося постійне зростання фондівдачі, тобто сума виручки від реалізації на одну гривню вкладень в основні засоби ТОВ «Інтервал» збільшувалася: в 2021 р. на 0,17 грн. або 31,35%, в 2022 р. на 0,15 грн. або 21,05%.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ділової активності ТОВ «Інтервал» в 2020-2021 рр.

№ з/п	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна, тис. грн.		Темп зміни, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	Виручка від виконання робіт, тис. грн.	6840,9	9050,3	11044,8	2209,4	1994,5	32,30	22,04
2	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	14285,6	14597,3	14991,4	311,7	394,1	2,18	2,70
3	Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	9546,6	10051,4	10640,8	504,8	589,4	5,29	5,86
4	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	12260,5	12348,8	12449,7	88,3	100,9	0,72	0,82
5	Середньорічна вартість поточних активів, тис. грн.	1740,0	2007,7	2348,3	267,7	340,6	15,39	16,96
6	Середньорічна вартість запасів, тис. грн.	539,5	639,8	843,8	100,3	204,0	18,59	31,88
7	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	735,5	890,9	1053,4	155,4	162,5	21,13	18,24
8	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	2585,9	2385,6	2189,6	-200,3	-196,0	-7,75	-8,22
9	Фондовіддача (1:4)	0,56	0,73	0,89	0,17	0,15	31,35	21,05

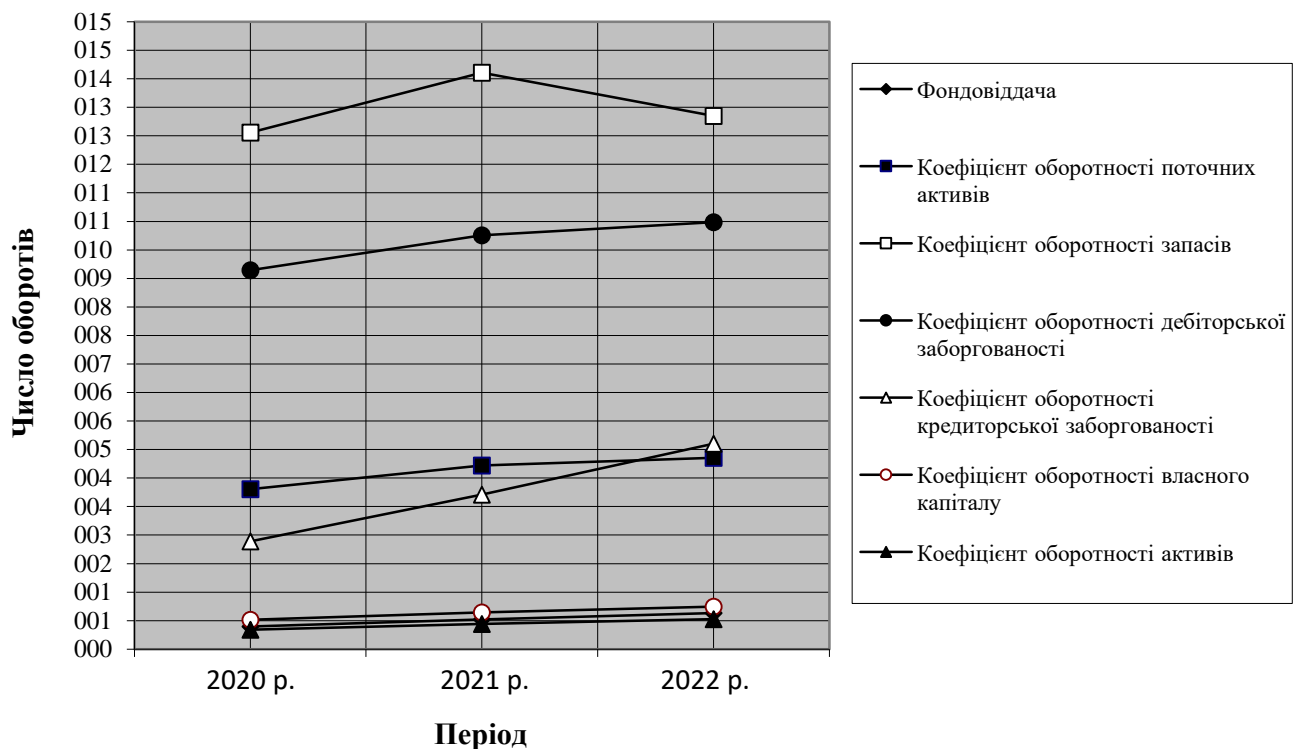
Продовження табл. 2.8

10	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (1:5), число об.	3,93	4,51	4,70	0,58	0,20	14,66	4,34
11	Середній строк обороту оборотних активів (5:1×360), днів	92	80	77	-12	-3	-12,78	-4,16
12	Коефіцієнт оборотності запасів (1:6), число об.	12,68	14,15	13,09	1,47	-1,06	11,56	-7,47
13	Середній строк обороту запасів (6:1×360), днів	28	25	28	-3	2	-10,36	8,07
14	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (1:7), число об.	9,30	10,16	10,48	0,86	0,33	9,22	3,21
15	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (1:8), число об.	2,65	3,79	5,04	1,14	1,25	43,02	32,98
16	Середній строк обороту дебіторської заборгованості (7:1×360), днів	39	35	34	-3	-1	-8,44	-3,11
17	Середній строк обороту кредиторської заборгованості (8:1×360), днів	136	95	71	41	24	-30,15	-25,26
18	Коефіцієнт оборотності власного капіталу (1:3), число об.	0,72	0,90	1,04	0,18	0,14	25,00	15,56
19	Коефіцієнт оборотності активів (1:2), число об.	0,48	0,62	0,74	0,14	0,12	29,47	18,83

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

У цілому ж виручка від реалізації на одну гривню вкладень в основні засоби підприємством збільшився з 0,56 грн. до 0,89 грн. Зростання даного показника на ТОВ «Інтервал» свідчить про ефективність формування необоротних активів підприємства.

За період дослідження постійну тенденцію до зростання мали розраховані коефіцієнти оборотності оборотних активів (на 14,66% в 2021 р. і на 4,34% в 2022 р.), дебіторської заборгованості (на 9,22% в 2021 р. і на 3,21% в 2022 р.), кредиторської заборгованості (на 43,02% в 2021 р. і на 32,98% в 2022 р.), власного капіталу (на 25,00% в 2021 р. і 15,56% в 2022 р.) та оборотності активів (на 29,47% в 2021 р. та на 18,83% в 2022 р.) (рис. 2.4).

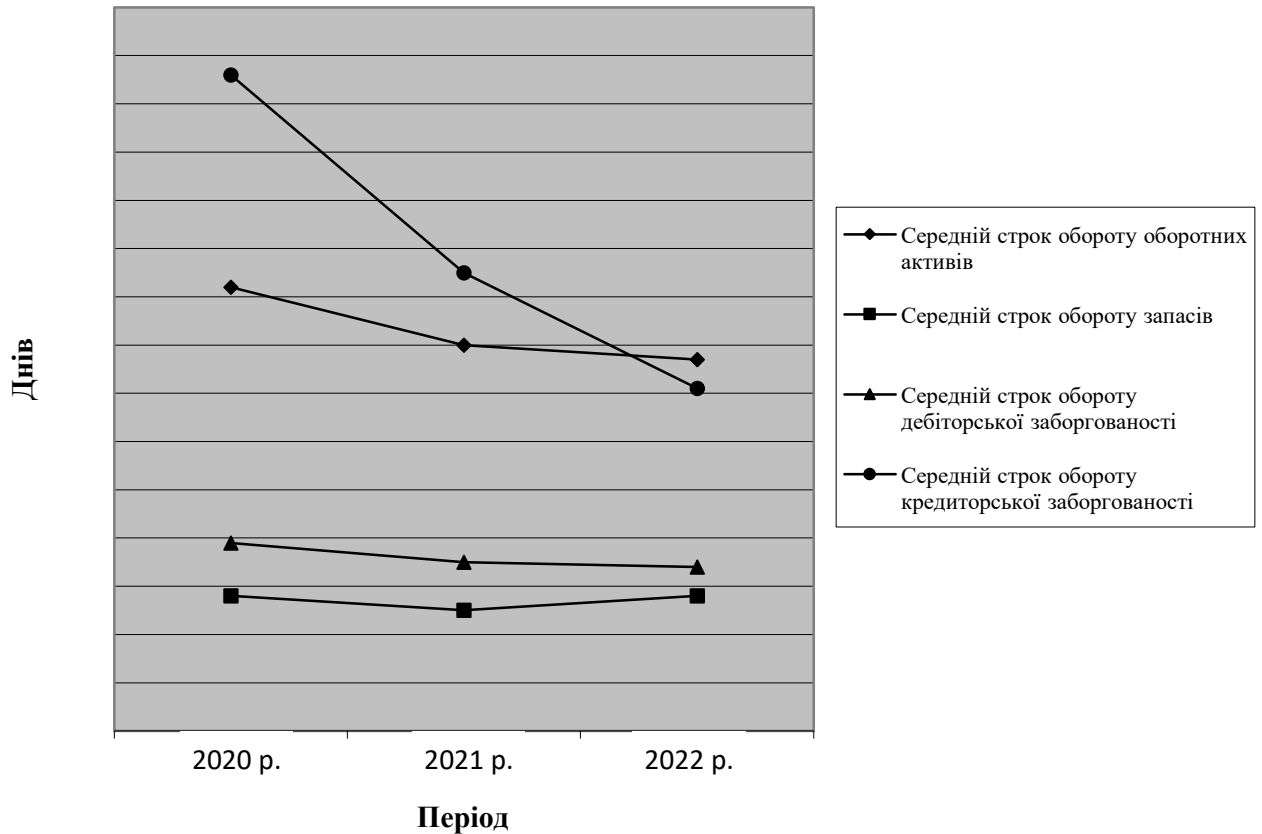
Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнтів оборотності активів і пасивів ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі звітності товариства

Розраховані показники середнього строку обороту оборотних активів, дебіторської, кредиторської заборгованості ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. мали тенденцію до зменшення: середній строк обороту поточних активів в 2021 р. зменшився на 12 днів або 12,78% до 80 днів, а в 2022 р. зменшення вже становило 3 дні або 4,16% до 77 днів; середній строк обороту дебіторської заборгованості в 2021 р. зменшився до 35 днів, на 4 дні або 8,44%, в 2022 р. – до 34 днів, на 1 день або 3,11%; зменшення середнього строку обороту кредиторської заборгованості було найбільшим – в 2021 р. на 54 дні або 28,63% до 135 днів, а в 2022 р. на 31 день або 22,80% до 104 днів. Середній строк обороту запасів залишився без змін (рис. 2.5).

Отже, виходячи з аналізу показників ділової активності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр., можна зробити висновок: ділова активність

товариства мала середній рівень. Це ж говорить про відносну ефективність використання формування оборотних активів.

Рис. 2.5. Динаміка середнього строку обороту активів і пасивів ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі звітності товариства

Слід відмітити, що розмір одержаного прибутку ТОВ «Інтервал», як результативного показника його діяльності, залежить від ціни виконання робіт і закупівлі матеріалів для виконання відповідних робіт, обсягу виконаних робіт, різниці між доходами і витратами операційної діяльності. Управління даними факторами та їх прогнозування дозволяє забезпечити в ТОВ «Інтервал» отримання необхідного прибутку.

Важливим фактором, який впливає на величину прибутку ТОВ «Інтервал», є рівень ціни закупівлі матеріалів. Товариство при здійсненні комерційних угод мусить намагатися закупити матеріали за якомога нижчою

ціною, внаслідок чого можна буде знизити собівартість виконаних робіт. Це може бути досягнуто шляхом використання цінових знижок при узгодженні ціни матеріалів. Скорочення собівартості виконаних робіт може бути досягнуте за рахунок використання новітнього обладнання і, як наслідок, скорочення працівників, використання системи управління витратами.

Зростання розмірів одержання прибутку пов'язане також із збільшенням рівня цін на виконання робіт. Управління цінами залежить від обґрунтованості вибору цінової політики ТОВ «Інтервал» на ринку, використання сприятливої кон'юнктури, а також від підвищення якості виконаних робіт та виконання робіт в більш оптимальні строки.

Величина прибутку залежить від обсягів діяльності ТОВ «Інтервал», тобто кількості виконаних робіт. Тут головна роль належить керівникам, яким потрібно збільшувати число укладених угод на виконання робіт.

Розглянуті фактори прямо впливають на величину доходів, а відповідно, і на оподатковуваний прибуток і на величину податку на прибуток ТОВ «Інтервал».

Проаналізуємо вплив факторів на величину одержаного ТОВ «Інтервал» прибутку та знайдемо резерви його збільшення. Ідентифікація факторів виконується як у відношенні прибутку, так і у відношенні коефіцієнтів рентабельності за допомогою факторних моделей.

Розрахунок впливу зміни ціни і собівартості виконаних робіт визначається методом ланцюгових підстановок. При цьому візьмемо у розрахунок чисту виручку від виконання робіт для нівелювання впливу непрямих податків.

1. Розрахунок зміни рентабельності операційної діяльності за рахунок зростання чистої виручки від виконання робіт (ΔV_{BP}):

$$\Delta ЧВ_{BP} = (ЧВ_{BP1} - V_0) / ЧВ_{BP1} - (ЧВ_{BP0} - V_0) / ЧВ_{BP0}, \quad (2.1)$$

де $ЧВ_{BP0}$ і $ЧВ_{BP1}$ – чиста виручка від виконання робіт в базисному і звітному періодах;

V_0 – витрати операційної діяльності в базисному періоді.

2. Розрахунок зміни рентабельності операційної діяльності за рахунок збільшення витрат операційної діяльності (ΔB):

$$\Delta B = (ЧВ_{ВР1} - B_1) / ЧВ_{ВР1} - (ЧВ_{ВР1} - B_0) / ЧВ_{ВР1}, \quad (2.2)$$

де B_0 і B_1 – витрати операційної діяльності в базисному і звітному періодах.

3. Загальний вплив двох факторів: $\Delta = \Delta B_{ВР} + \Delta B$.

При аналізі коефіцієнтів рентабельності для визначення впливу факторів найбільш широке поширення одержала модифікована факторна модель фірми «DuPont». Призначення моделі – ідентифікувати фактори, що визначають ефективність функціонування підприємства, оцінити ступінь їх впливу і тенденції, що складаються, у їх зміні і значимості.

Оскільки існує багато показників ефективності, в рамках аналізу обраний один – коефіцієнт рентабельності активів (P_A) ТОВ «Інтервал». Через цей показник буде вивчений взаємозв'язок між показниками рентабельності всієї діяльності і оборотності активів.

Отже, модифікована факторна модель матиме вигляд:

$$P_A = ЧП / Асер. = ЧВ_{ВР} / Асер. \times ЧП / ЧВ_{ВР}, \quad (2.3)$$

де ЧП – чистий прибуток;

Асер. – середньорічна вартість активів.

Даний показник характеризує прибутковість активів, яка обумовлена як ціновою політикою товариства, так і рівнем витрат операційної діяльності.

1. Зміна рентабельності активів підприємства за рахунок прискорення або уповільнення їх оборотності визначається за формулою:

$$\Delta P_A (\Delta O_A) = (O_{A1} - O_{A0}) \times P_{ВД1}, \quad (2.4)$$

де $\Delta P_A (\Delta O_A)$ – зміна рентабельності активів підприємства за рахунок прискорення їх оборотності;

O_{A0} і O_{A1} – оборотність активів у базисному і звітному періодах;

$P_{ВД1}$ – рентабельність всієї діяльності у звітному періоді.

2. Зміна рентабельності активів підприємства за рахунок коливання прибутковості всієї діяльності:

$$\Delta P_A (\Delta P_{ВД}) = (P_{ВД1} - P_{ВД0}) \times O_{A0}, \quad (2.5)$$

де $\Delta P_A (\Delta P_{ВД})$ – зміна рентабельності активів (майна) підприємства за рахунок коливання прибутковості всієї діяльності;

$P_{ВД0}$ і $P_{ВД1}$ – рентабельність всієї діяльності у базисному і звітному періодах.

3. Загальний вплив двох факторів: $\Delta = \Delta P_A (\Delta O_A) + \Delta P_A (\Delta P_{ВД})$.

Отже, побудуємо аналітичну таблицю, в якій відобразимо вихідні дані для факторного аналізу рентабельності операційної діяльності ТОВ «Інтервал» за 2020-2022 рр. (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності операційної діяльності ТОВ «Інтервал»

№ з/п	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютна зміна	
					2021 від 2020	2022 від 2021
1	Чиста виручка від виконання робіт (з урахуванням інших операційних доходів), тис. грн.	5729,7	7578,0	9256,4	1848,3	1678,4
2	Витрати операційної діяльності, тис. грн.	4646,7	5813,7	7112,9	1167,0	1299,2
3	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	1082,9	1764,3	2143,6	681,4	379,3
4	Рентабельність операційної діяльності (3:1), %	18,90	23,28	23,16	4,38	-0,12

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Аналіз наведених в табл. 2.9 даних дає можливість визначити вплив ціни виконання робіт та витрат операційної діяльності на рентабельність операційної діяльності ТОВ «Інтервал».

Отже, вплив збільшення чистої виручки від виконання робіт підприємства ($\Delta ЧД_{РП}$) у 2022 р. у порівнянні з 2020 р. на зміну рентабельності операційної діяльності ТОВ «Інтервал» складає:

$$\begin{aligned} \Delta ЧВ_{ВР} &= ((9256,4 - 4646,7) / 9256,4 - (5729,7 - 4646,7) / 5729,7) = \\ &= 0,498 - 0,189 = 0,309. \end{aligned}$$

Вплив збільшення витрат операційної діяльності ТОВ «Інтервал» (ΔB) в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. на зміну рентабельності операційної діяльності складає:

$$\Delta B = ((9256,4 - 7112,9) / 9256,4 - (9256,4 - 4646,7) / 9256,4) = \\ = 0,232 - 0,498 = 0,266.$$

Загальний вплив двох факторів складає:

$$\Delta = 0,309 - 0,266 = 0,043 \text{ або } 4,3\%.$$

З розрахунків бачимо, що рентабельність операційної діяльності ТОВ «Інтервал» підвищилася на 30,9% за рахунок збільшення виконання робіт в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. та зменшилася на 26,6% за рахунок збільшення в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. витрат операційної діяльності підприємства. Даний факт є негативним для товариства, адже він свідчить про зростання операційних витрат ТОВ «Інтервал».

Проаналізуємо вплив факторів на рентабельність активів ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. за допомогою модифікованої факторної моделі фірми «DuPont». Для цього побудуємо аналітичну таблицю, в якій подамо вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів ТОВ
«Інтервал»**

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютна зміна	
		2020	2021	2022	2021 від 2020	2022 від 2021
1	Чиста виручка від виконання робіт, тис. грн.	5700,8	7541,9	9204,0	1841,1	1662,1
2	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	14285,6	14597,3	14991,4	311,7	394,1
3	Чистий прибуток, тис. грн.	670,5	1204,0	1510,5	533,5	306,5
4	Оборотність активів (1:2), число оборотів	0,40	0,52	0,61	0,12	0,10
5	Рентабельність всієї діяльності (3:1), %	11,76	15,96	16,41	4,20	0,45
6	Рентабельність активів (4 × 5), %	4,29	7,54	9,22	3,25	1,67

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Аналіз наведених в табл. 2.10 даних дає можливість визначити вплив оборотності активів та прибутковості всієї діяльності на рентабельність активів товариства.

Отже, вплив прискорення оборотності активів ΔP_A (ΔO_A) в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. на зміну рентабельності активів ТОВ «Інтервал» складає:

$$\Delta P_A (\Delta O_A) = (0,61 - 0,40) \times 16,41\% = 3,4\%.$$

Вплив коливання прибутковості всієї діяльності підприємства ΔP_A ($\Delta P_{ВД}$) в 2022 р. у порівнянні з 2020 р. на зміну рентабельності активів ТОВ «Інтервал» складає:

$$\Delta P_A (\Delta P_{ВД}) = (16,41\% - 11,76\%) \times 0,40 = 1,9\%$$

Загальний вплив двох факторів складає:

$$\Delta = 3,4 + 1,9\% = 5,3\%.$$

З розрахунків бачимо, що рентабельність активів ТОВ «Інтервал» збільшилася на 3,4% за рахунок прискорення оборотності активів підприємства та на 1,9% – за рахунок підвищення рентабельності всієї діяльності товариства.

Таким чином, з розрахунків бачимо, що для підвищення прибутковості товариству потрібно зменшувати витрати операційної діяльності при одночасному збільшенні виручки від виконання робіт.

2.3. Оцінка стану прибутковості та чинників, що вплинули на обсяги сплати податку на прибуток підприємства

Проведемо аналіз розподілу і використання чистого прибутку ТОВ «Інтервал». Динаміку та структуру розподілу і використання чистого прибутку товариства за напрямками в 2020-2022 рр. подано в табл. 2.11.

Аналіз розподілу і використання чистого прибутку товариства в 2020-2022 рр. засвідчує, що за аналізований період найбільше зростання у

використанні чистого прибутку відбулося щодо придбання основних засобів та поповнення статутного, резервного та іншого додаткового капіталу.

Таблиця 2.11

Динаміка розподілу і використання чистого прибутку ТОВ «Інтервал»

№ з/п	Показники	Роки			Абсолютна зміна, тис. грн.			Темп зміни, %		
		2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020	2021 до 2020	2022 до 2021	2022 до 2020
1	Придбання основних засобів	113,9	214,4	278,4	100,5	64,0	164,5	88,24	29,85	144,42
2	Придбання інших необоротних активів	6,5	4,7	12,5	- 1,8	7,8	6,0	- 27,69	165,96	92,31
3	Поповнення статутного, резервного та іншого додаткового капіталу	119,1	258,9	97,3	139,8	- 161,6	- 21,8	117,38	- 62,42	- 18,30
4	Погашення довгострокового кредиту	125,0	154,5	56,0	29,5	- 98,5	- 69,0	23,60	- 63,75	- 55,20
5	Нерозподілений прибуток	306,0	571,5	1066,3	265,5	494,8	760,3	86,76	86,58	248,46
	Всього	670,5	1204,0	1510,5	533,5	306,5	840,0	79,57	25,46	125,28

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

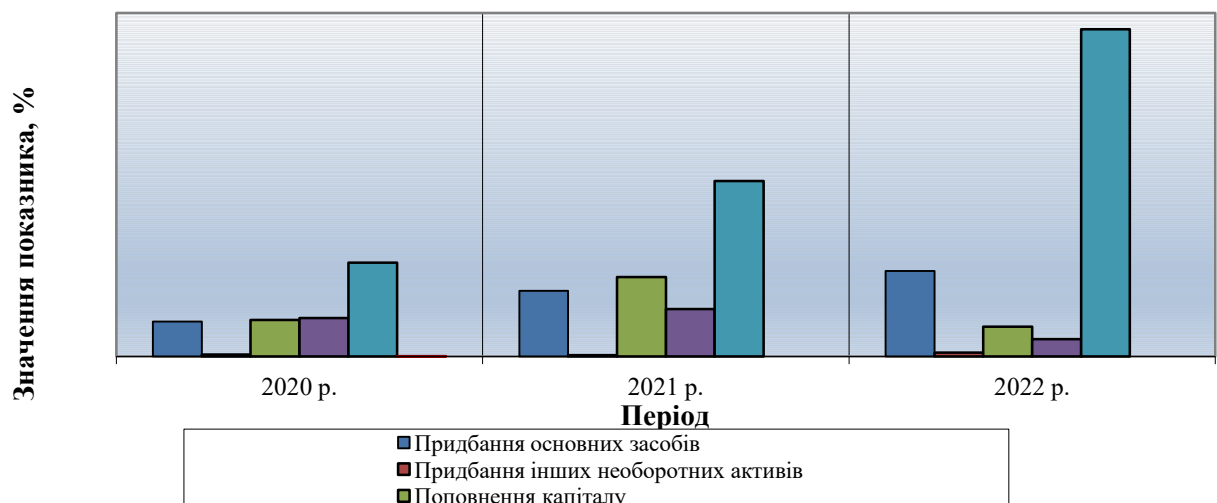
Так, в 2021 р. сума використання прибутку товариства на придбання основних засобів у порівнянні з 2020 р. зросла на 101 тис. грн. або 88,24%. Протягом 2022 р. відбулося збільшення використання чистого прибутку на придбання основних засобів у порівнянні з 2021 р. на 64 тис. грн. або 29,85%. Значні суми прибутку, використані на придбання основних засобів, в 2021-2022 рр. пов'язані, перш за все, з розширенням діяльності товариства та збільшення обсягів виконання робіт, а відповідно, – і прибутку. У цілому зростання використання чистого прибутку на придбання основних засобів є

позитивною тенденцією, що свідчить про можливість товариства розширювати свою діяльність.

Протягом 2021 р. обсяг використання чистого прибутку на погашення довгострокового кредиту у порівнянні з 2020 р. збільшився на 30 тис. грн. або 23,60%. Протягом 2022 р. відбулося зменшення використання чистого прибутку на погашення довгострокового кредиту у порівнянні з 2021 р. на 99 тис. грн. або 63,75%. Загальний обсяг використання чистого прибутку на погашення довгострокового кредиту товариства склав протягом 2020-2022 рр. 335,5 тис. грн.

Протягом 2020-2022 рр. ТОВ «Інтервал» використовувало чистий прибуток на придбання інших необоротних активів та поповнення статутного, резервного та іншого додаткового капіталу, тобто здійснювало внутрішнє страхування від непередбачуваних операційних ризиків, зменшуючи ймовірність їх виникнення.

Для наочного уявлення про динаміку показників інвестиційної діяльності товариства за напрямками вкладання коштів протягом 2020-2022 рр. її подано на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка розподілу і використання чистого прибутку ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано автором на основі звітності товариства

Аналіз структури використання чистого прибутку товариства в 2020-2022 рр. свідчить, що найбільшу суму чистого прибутку було зроблено на придбання основних засобів (їх частка становила від 18,6% в 2020 р. до 20,2% в 2022 р.). Поповнення статутного, резервного та іншого додаткового капіталу та погашення довгострокового кредиту займали меншу питому вагу у загальному обсягу використання чистого прибутку товариства (в середньому відповідно 16,7% та 12,8%).

Таким чином, дані напрямки використання чистого прибутку свідчать, перш за все, про розширення основної діяльності товариства, збільшення можливостей щодо виконання робіт через придбання нових основних фондів, підвищення якості виконаних робіт, економії поточних витрат, зростання матеріального стимулювання працівників тощо.

Проаналізуємо ставки податку на прибуток підприємств у табл. 3, які діють в 2023 році відповідно до Податкового кодексу України.

Таблиця 2.12

Ранжування ставок податку на прибуток підприємств, 2023 р.

№ з/п	Ставка податку	Вид доходів суб'єктів підприємництва відповідно до Податкового кодексу України
1	0%	Довгострокове страхування життя, добровільне медичне страхування, недержавне пенсійне забезпечення, у т.ч. страхування додаткової пенсії (п. 14.1)
2	0, 4, 5, 6, 12, 15, 18, 20%	Доходи нерезидентів та осіб, які до них прирівнюються, з джерелом походження з України (п. 136.3)
3	3%	Договори страхування (п. 141.1.2)
4	9%	Діяльність рецензентів Дія Сіті (п. 136.8)
5	10%	Доходи від азартних ігор - ігрові автомати (п. 136.4.1)
6	18%	Скорегований прибуток контрольованих іноземних компаній (п. 134.1.7)
7	18%	Доходи від букмекерської діяльності та азартних ігор без ігрових автоматів за мінусом виплат гравцям (п. 136.4.2)
8	18%	Базова ставка
9	30%	Доходи від випуску та проведення лотерей (п. 136.6)

Джерело: побудовано автором на основі Податкового кодексу України

Як видно з даних табл. 2.12, ставка податку на прибуток підприємства залежить від виду його діяльності та від категорії платника цього податку, до якої він належить. Крім ставок, які застосовуються при оподаткуванні, важливим є розглянути нормативні правила розрахунку податку на прибуток. Цей процес здійснюється на основі позитивного фінансового результату, який, у свою чергу, визначається за правилами бухгалтерського обліку.

Вихідні дані для здійснення розрахунків і заповнення декларації платниками податку на прибуток підприємств дещо відрізняються. Так, для платників, які ведуть свій облік за НП(С)БО, необхідна інформація знаходиться у Звіті про фінансові результати. Платники, які ведуть облік за стандартами МСФО, дані містяться у Звіті про прибутки та збитки. Обов'язково слід зазначити, що платники податку на прибуток підприємств можуть бути двох типів:

- платники першого типу розраховують податок на прибуток без корегування. Всі доходи та видатки у такому разі розраховуються за правилами бухгалтерського обліку у чистому вигляді;

- платники другого типу перед розрахунком спочатку здійснюють корегування фінансового результату на податкові різниці. Важливо зазначити, що надалі податок на прибуток підприємств визначається на його основі та може бути більшим або меншим від базового його значення, залежно від величини податкових різниць.

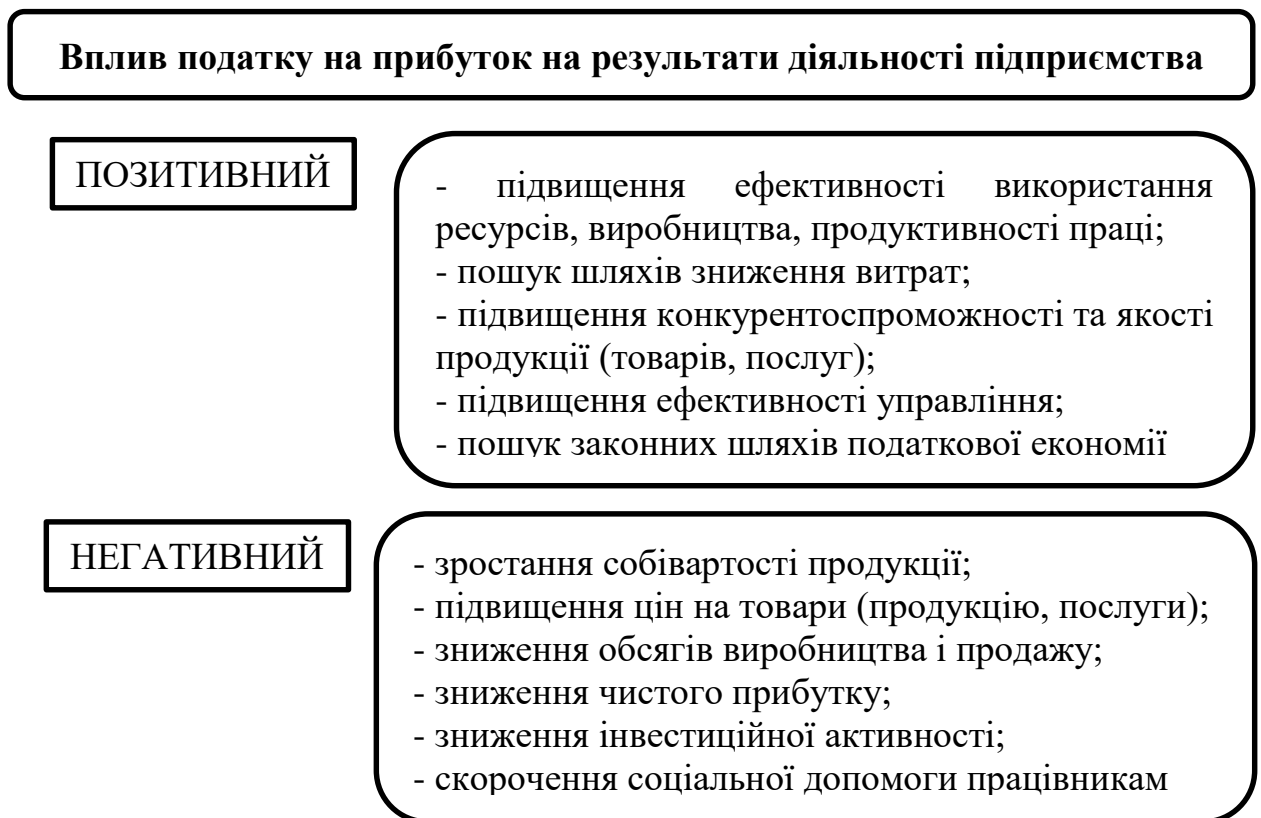
Відповідно до пп. 134.1.1 п. 137.5 Податкового кодексу України таких платників поділяють за величиною отриманого доходу за правилами бухгалтерського обліку у розмірі 40 млн грн. Суттєвою різницею платників до 40 млн грн. є те, що вони мають значно спрощений облік, пов'язаний з відсутністю корегування фінансового результату на податкові різниці. Крім того, звітність подається один раз на рік, на відміну від звичного для більшості щоквартального періоду звітування.

Держава має бути зацікавлена у збільшенні обсягів виробництва для підвищення прибутковості діяльності підприємств з метою збільшення

надходжень від податку на прибуток. Однак, держава може застосовувати й інший спосіб – це підвищення ставки податку на прибуток. Але за такого підходу у суб'єктів підприємництва значно скорочуються стимули для здійснення інвестування у виробництво у зв'язку зі зниження рентабельності діяльності через надмірне податкове навантаження.

Податок на прибуток підприємств, як і інші податкові платежі, суттєво впливають на фінансово-господарську діяльність суб'єкта підприємництва не лише в поточному операційному періоді, а й у майбутньому.

Очевидно, що такий вплив може мати як позитивну, так і негативну спрямованість (Рис. 2.7).

Рис. 2.7. Наслідки впливу податку на прибуток на фінансово-господарську діяльність підприємства

Джерело: власні дослідження автора

Позитивний вплив проявляється у стимулюванні пошуку підприємством способів підвищення ефективності використання, розподілу

та перерозподілу наявних ресурсів, продуктивності праці, виробничої, збутової та інших видів діяльності, стратегії управління. Для досягнення таких цілей слід постійно проводити моніторинг та аналізувати вплив податків, зокрема податку на прибуток на фінансові результати роботи підприємств.

Негативний вплив полягає у прямій залежності зниження прибутку та інвестиційних можливостей підприємства від розміру податків, які призначені для виконання фіскальної функції податків.

Як результат, підприємствам слід скеровувати свої зусилля на таку організацію фінансової роботи, яка би призводила до зростання позитивного та зниження негативного впливу на їх фінансово-господарську діяльність. Слід зазначити, що податки, які сплачують суб'єкти підприємництва, різновекторно впливають на кінцеві результати їх діяльності. Тому принципово важливим є джерело їх сплати, адже це визначає обсяги продажу, конкурентоспроможність продукції (товарів і послуг), якість фінансових показників підприємства.

Податок на прибуток підприємств має джерелом його сплати саме прибуток, тому до його формування повинно бути особливе відношення. Не слід забувати, що ці процеси впливають також і на соціальні можливості на мікрорівні. Так, чим прибутковіше працює підприємство, тим більше воно має можливостей для підняття заробітної плати, різних виплат соціального змісту тощо.

Крім того, рентабельно працююче підприємство формує чистий прибуток, достатній для розвитку його операційної діяльності, та має, зазвичай, можливості для фінансування інвестиційних проєктів з розширення, модернізації, технічного переоснащення основних фондів за рахунок власних джерел.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Розробка заходів підвищення прибутковості у контексті оподаткування прибутку ТОВ «Інтервал»

Проведемо прогнозування обсягів діяльності ТОВ «Інтервал» в 2023 р. Перш за все визначимо загальний обсяг виручки від виконання робіт за двома сценаріями подальшого розвитку діяльності товариства – песимістичним та оптимістичним на основі даних табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» у поточних та співставних цінах в 2020-2022 рр.

№ з/п	Показники	Роки		
		2020	2021	2022
1	Виручка від виконання робіт у поточних цінах, тис. грн.	6840,9	9050,3	11044,8
2	Темп зміни виручки від виконання робіт у поточних цінах, %	×	32,30	22,04
3	Індекс споживчих цін	1,116	1,166	1,223
4	Виручка від виконання робіт у співставних цінах, тис. грн.	6129,8	7761,8	9030,9
5	Темп зміни виручки від виконання робіт в співставних цінах, %	×	26,62	16,35

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Песимістичний сценарій

При плануванні загального обсягу виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» на 2023 р. за песимістичним сценарієм використаємо метод аналітичного вирівнювання (трендовий метод).

Зазначимо, що виручка від виконання робіт формується в результаті сукупного впливу багатьох довго- та короткочасно діючих факторів. Зміна умов розвитку виручки від виконання робіт призводить до варіації обороту в часі. Однак у результаті довгостроково діючих факторів зміна виручки деякою мірою має інерційний характер, що виявляється, по-перше, як інерційність взаємозв'язку, тобто збереження механізму формування виручки від виконання робіт; по-друге, як інерційність у розвитку окремих сторін цього процесу, тобто збереження темпів і напрямків зміни виручки від виконання робіт.

Наявність інерційності дає можливість судити про майбутній розвиток виручки від виконання робіт (хоча з недостатнім ступенем точності), виходячи з аналізу минулого, виявлення закономірностей минулого періоду, тобто про тенденцію виручки від виконання робіт, яку можна охарактеризувати у вигляді деякої функції – тренду. При цьому передбачається, що через час можна виразити вплив всіх основних факторів, причому механізм їхнього впливу в явному вигляді не враховується.

Для виявлення основної тенденції розвитку виручки від виконання робіт використовується метод аналітичного вирівнювання (трендовий метод).

Важливим моментом при вирівнюванні є вибір типу кривої, від якого залежать результати прогнозу виручки від виконання робіт. Найбільш обґрунтованим вважається підхід, заснований на графічному аналізі виручки від виконання робіт.

Отже, виручка від виконання робіт ТОВ «Інтервал» розвивається за лінійною функцією:

$$y = a + bt, \quad (3.1)$$

де: y – обсяг виручки від виконання робіт, грн.;

t – фактор часу, рік;

a, b – параметри моделі.

Параметри розрахуємо методом найменших квадратів за допомогою розв'язання системи нормальних рівнянь виду:

$$\begin{cases} \sum y = an + b \sum t \\ \sum yt = a \sum t + b \sum t^2 \end{cases} \quad (3.2)$$

Розрахунок параметрів моделі представлений у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Вихідні дані для розрахунку параметрів моделі планування обсягу
виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» на 2023 р.**

Роки	Обсяг виручки від виконання робіт, тис. грн. (y)	Час, рік (t)	yt	t ²	Плановий обсяг виручки від виконання робіт, у _п	(y-y _п)/y × 100%
2018	4812,5	1	4812,5	1	5000	3,90
2019	5538,2	2	11076,4	4	6000	8,34
2020	6840,8	3	20522,4	9	7000	2,33
2021	9050,3	4	36201,2	16	9000	0,56
2022	11044,8	5	55224,0	25	10000	9,46
5	Σy = 37286,6	Σt = 15	Σyt = 126836,5	Σt ² = 55	Σy _п = 37000	24,59/5 = 4,9%

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Вирішивши систему нормальних рівнянь щодо параметрів a і b , одержуємо функцію залежності обсягу виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» від фактору часу: $y = 2964,31 + 1497,67t$.

Отримана модель показує, що при збільшенні фактору часу на один рік обсяг виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» збільшується в середньому на 1497,67 тис. грн.

Для того щоб зробити висновок про адекватність отриманої моделі і про можливість її використання для планування обсягу виручки від виконання робіт, необхідно визначити середній відсоток відхилення планових значень виручки від виконання робіт від фактичних, тобто визначити середню помилку прогнозу. Прийнято вважати, що модель є

ефективною і її можна використовувати для прогнозування, якщо середній відсоток відхилень планових значень виручки від виконання робіт від фактичних не перевищує 5%.

У ТОВ «Інтервал» середнє відхилення планового обсягу виручки від виконання робіт від фактичного складає 4,9%, що дозволяє її використання для розрахунку виручки від виконання робіт на 2023 р.:

$$Y_{2023} = 2964,31 + 1497,67t = 2964,31 + 1497,67 \times 6 \approx 11950 \text{ тис. грн.}$$

Отже, проведення планування обсягу виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» на 2023 р. за песимістичним сценарієм показало, що обсяг виручки від виконання робіт товариства у 2023 р. становитиме 11950 тис. грн., що на 8,2% більше, ніж у 2022 р. Враховуючи прогнозні показники інфляції на 2023 р. в розмірі 15%, плановий обсяг виручки товариства від виконання робіт в 2023 р. складе у співставних цінах 9560 тис. грн., тобто збільшиться у порівнянні з 2022 р. на 5,86%. Якщо взяти за базу обсяг виручки від виконання робіт в 2022 р. у поточних цінах і порівняти з ним плановий обсяг виручки від виконання робіт за песимістичним сценарієм на 2023 р. у співставних цінах, отримаємо фактичне зменшення обсягів виручки від виконання робіт на 13,44%.

Оптимістичний сценарій

При плануванні загального обсягу виручки від виконання робіт ТОВ «Інтервал» на 2023 р. за оптимістичним сценарієм використаємо економіко-статистичний метод планування.

У рамках використання економіко-статистичного методу планування обсягу виручки від виконання робіт визначимо змінні середні темпів приросту, їх середню зміну за 2020-2022 рр., а потім розрахуємо темп приросту виручки ТОВ «Інтервал» від виконання робіт на 2023 р.

$$K_{n+1} = K_n + \Delta, \quad (3.3)$$

де: K_{n+1} – темп приросту прогнозний;

K_n – темп приросту звітного періоду;

Δ – середня зміна темпів приросту за період.

Отже, за формулою (3.3) розрахуємо плановий темп приросту виручки ТОВ «Інтервал» від виконання робіт на 2023 р.

Знайдемо середню зміну темпів приросту за період за формулою:

$$\Delta = \sqrt[3]{\frac{B_{BP2022}}{B_{BP2020}}} - 1. \quad (3.4)$$

$$\Delta = \sqrt[3]{\frac{11044,8}{6840,9}} - 1 = 0,1731.$$

$$K_n = 1,2204.$$

$$\text{Тоді } K_{n+1} = 1,2204 + 0,1731 = 1,3935.$$

Отже, з розрахунку отримаємо плановий обсяг виручки ТОВ «Інтервал» від виконання робіт за оптимістичним сценарієм на 2023 р. в сумі 15391 тис. грн., тобто у порівнянні з 2022 р. плановий обсяг виручки від виконання робіт повинен збільшитися у поточних цінах на 39,35%. Враховуючи прогнозні показники інфляції на 2023 р. в розмірі 15%, плановий обсяг виручки підприємства від виконання робіт складе у співставних цінах 12313 тис. грн., тобто збільшиться у порівнянні з 2022 р., обсяг виручки у співставних цінах в якому становить 9030,9 тис. грн., на 36,34%. Якщо взяти за базу обсяг виручки від виконання робіт в 2022 р. у поточних цінах і порівняти з ним плановий обсяг виручки від виконання робіт за оптимістичним сценарієм на 2023 р. у співставних цінах, отримаємо фактичне збільшення обсягів виручки від виконання робіт на 11,48%.

Проведемо планування інших операційних доходів та операційних витрат ТОВ «Інтервал» на 2023 р. за песимістичним та оптимістичним сценарієм.

У зв'язку з погіршенням фінансово-економічної ситуації в економіці унаслідок війни товариству передусім необхідно зменшити витрати операційної діяльності. Як видно з табл. 3.3, у плановому періоді у випадку розвитку товариства за песимістичним сценарієм питома вага у чистій виручці від виконання робіт собівартості виконаних робіт, адміністративних

витрат, витрат на збут та інших операційних витрат дещо підвищиться і становитиме відповідно 67%, 4,5%, 4,0 і 2,5%. Частка інших операційних доходів незначно зменшиться і становитиме 0,5%.

Таблиця 3.3

Обґрунтування питомої ваги інших операційних доходів та витрат ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. у чистій виручці від виконання робіт

№ з/п	Показники	Роки			Планове значення	
		2020	2021	2022	песим.	оптим.
1	Чиста виручка від виконання робіт, тис. грн.	5700,8	7541,9	9204,0	×	×
2	Собівартість виконаних робіт, тис. грн.	3950,4	4980,1	6190,3	×	×
3	Питома вага собівартості у чистій виручці від виконання робіт, %	69,30	66,03	67,26	67,0	66,0
4	Інші операційні доходи, тис. грн.	28,9	36,1	52,4	×	×
5	Питома вага інших операційних доходів у чистій виручці від виконання робіт, %	0,51	0,48	0,57	0,5	1,0
6	Адміністративні витрати, тис. грн.	281,1	350,7	411,7	×	×
7	Питома вага адміністративних витрат у чистій виручці від виконання робіт, %	4,93	4,65	4,47	4,5	4,0
8	Витрати на збут, тис. грн.	230,8	277,4	291,6	×	×
9	Питома вага витрат на збут у чистій виручці від виконання робіт, %	4,05	3,68	3,17	4,0	3,5
10	Інші операційні витрати, тис. грн.	184,4	205,5	219,3	×	×
11	Питома вага інших операційних витрат у чистій виручці від виконання робіт, %	3,23	2,72	2,38	2,5	2,0

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

У випадку розвитку товариства у плановому періоді за оптимістичним сценарієм в зв'язку із запровадженням заходів, спрямованих на зменшення операційних витрат, питома вага у чистій виручці від виконання робіт собівартості виконаних робіт, адміністративних витрат та витрат на збут зменшиться і відповідно становитиме 66%, 4% і 3,5%. Частка інших

операційних доходів підвищиться та інших операційних витрат зменшиться і становитиме відповідно 1% і 2%.

Отже, враховуючи отримані планові значення питомої ваги інших операційних доходів та операційних витрат ТОВ «Інтервал» у чистій виручці від виконання робіт, розрахуємо планові обсяги інших операційних доходів та операційних витрат підприємства на 2023 р. за песимістичним та оптимістичним сценарієм (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Обґрунтування планових обсягів інших операційних доходів і витрат
ТОВ «Інтервал» на 2023 р. за сценаріями**

№ з/п	Показники	Планове значення		2023 р. песимістичний сценарій	2023 р. оптимістичний сценарій
		песим.	оптим.		
1	Чиста виручка від виконання робіт, тис. грн.	×	×	9958	12826
2	Собівартість виконаних робіт, тис. грн.	×	×	6672	8465
3	Питома вага собівартості у чистій виручці від виконання робіт, %	67,0	66,0	×	×
4	Інші операційні доходи, тис. грн.	×	×	50	128
5	Питома вага інших операційних доходів у чистій виручці від виконання робіт, %	0,5	1,0	×	×
6	Адміністративні витрати, тис. грн.	×	×	448	513
7	Питома вага адміністративних витрат у чистій виручці від виконання робіт, %	4,5	4,0	×	×
8	Витрати на збут, тис. грн.	×	×	398	449
9	Питома вага витрат на збут у чистій виручці від виконання робіт, %	4,0	3,5	×	×
10	Інші операційні витрати, тис. грн.	×	×	249	256
11	Питома вага інших операційних витрат у чистій виручці від виконання робіт, %	2,5	2,0	×	×

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Що стосується фінансових витрат, то планова сума даних витрат в 2010 р. зменшиться до 145 тис. грн. в зв'язку з плановим частковим погашенням

довгострокового кредиту банку. Частка інших витрат підприємства не зміниться і становитиме 6% від прибутку від операційної діяльності.

На основі проведених розрахунків можна розрахувати плановий обсяг прибутку від операційної діяльності ТОВ «Інтервал» в 2023 р. за песимістичним та оптимістичним сценарієм (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Планові показники діяльності ТОВ «Інтервал» в 2023 р. за
песимістичним та оптимістичним сценарієм**

№ з/п	Показники	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн. (план)		Темп зміни в 2023 р., %	
			песимістичний сценарій	оптимістичний сценарій	Песимісти чний	Оптимісти чний
1	Виручка від виконання робіт	11044,8	11950,0	15391,0	8,20	39,35
2	ПДВ	1840,8	1992,0	2565,0	8,21	39,34
3	Чиста виручка від виконання робіт	9204,0	9958,0	12826,0	8,19	39,35
4	Собівартість виконаних робіт	6190,3	6672,0	8465,0	7,78	36,75
5	Валовий прибуток	3013,8	3286,0	4361,0	9,03	44,70
6	Інші операційні доходи	52,4	50	128	-4,58	144,27
7	Адміністративні витрати	411,7	448	513	8,82	24,61
8	Витрати на збут	291,6	398	449	36,49	53,98
9	Інші операційні витрати	219,3	249	256	13,54	16,74
10	Прибуток від операційної діяльності	2143,6	2241,0	3271,0	4,54	52,59
11	Фінансові витрати	169,9	145	145	-14,66	-14,66
12	Інші витрати	131,6	140	209	6,38	58,81
13	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	1842,1	1956,0	2917,0	6,18	58,35
14	Податок на прибуток	331,6	352,1	525,1	6,18	58,34
15	Чистий прибуток	1510,5	1603,9	2391,9	6,18	58,35

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

Як свідчать дані табл. 3.5, в 2023 р. в результаті всіх планових обсягів отриманих доходів та здійснених витрат ТОВ «Інтервал» одержить чистий прибуток за песимістичним сценарієм в обсязі 1603,9 тис. грн., що на 6,18% більше від обсягу чистого прибутку в 2022 р., а за оптимістичним сценарієм – 2391,9 тис. грн., що на 58,35% більше від обсягу чистого прибутку в 2022 р.

Таким чином, у випадку сприятливої кон'юнктури ринку в 2023 р. товариство матиме можливості для збільшення виручки від виконання робіт. При подальшому поглибленні фінансово-економічної кризи в Україні, діяльність товариства може розвиватися за песимістичним сценарієм. У випадку розвитку діяльності товариства за таким сценарієм робота товариства потребує внесення певних коректив, впровадження заходів, спрямованих на досягнення результатів, які товариство отримало в 2022 р., а також їх покращення.

Відмітимо, що товариство має резерви збільшення виручки від виконання робіт в 2023 р. на 3441 тис. грн. (15391 – 11950). Для цього необхідно здійснити певні заходи, які дадуть змогу збільшити обсяги виручки від виконання робіт, зменшити витрати операційної діяльності, що, в свою чергу, дозволить ТОВ «Інтервал» отримати більші обсяги чистого прибутку на 788 тис. грн. (2391,9 – 1603,9), отже, підвищити прибутковість діяльності.

Проведемо аналіз ефективності господарської діяльності ТОВ «Інтервал» у плановому 2023 р. на основі спланованих у попередніх прогнозних розрахунках результатів господарської діяльності товариства (табл. 3.6).

Як свідчать дані табл. 3.6, у плановому 2023 р. у випадку розвитку товариства за песимістичним сценарієм відбудеться зниження показників рентабельності ТОВ «Інтервал» у порівнянні з показниками рентабельності в 2022 р. Зокрема, рентабельність виконаних робіт знизиться на 1,29 пп., тобто до 28,85%; рентабельність операційної діяльності – на 0,79 пп., тобто до 22,50%; рентабельність діяльності знизиться до 16,11%, тобто на 0,30 пп.

**Планові показники ефективності господарської діяльності ТОВ
«Інтервал» в 2023 р. за песимістичним та оптимістичним сценарієм**

№ з/п	Показники	2022 р.	2023 р. (план) песиміст ичний сценарій	2023 р. (план) оптиміст ичний сценарій	Абсолютна зміна		Темп зміни, %	
					песим.	оптим.	песим.	оптим.
1	Чиста виручка від виконання робіт, тис. грн.	9204,0	9958,0	12826,0	754,0	3622,0	8,19	39,35
2	Інші операційні доходи, тис. грн.	52,4	50	128	-2,4	75,6	-4,58	144,27
3	Витрати операційної діяльності, тис. грн.	7112,9	7767	9683	654,1	2570,1	9,20	36,13
3.1	в т.ч. собівартість виконаних робіт, тис. грн.	6190,3	6672	8465	481,7	2274,7	7,78	36,75
4	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	2143,6	2241,0	3271,0	97,4	1127,4	4,54	52,59
5	Податок на прибуток	331,6	352,1	525,1	20,5	193,5	6,18	58,34
6	Чистий прибуток, тис. грн.	1510,5	1603,9	2391,9	93,4	881,4	6,18	58,35
7	Рентабельність виконаних робіт,%	30,14	28,85	33,78	-1,29	3,64	-4,28	12,08
8	Рентабельність операційної діяльності,%	23,29	22,50	25,50	-0,79	2,21	-3,39	9,49
9	Рентабельність діяльності,%	16,41	16,11	18,65	-0,30	2,24	-1,83	13,65

Джерело: розраховано автором на основі звітності товариства

У плановому 2023 р. у випадку розвитку товариства за оптимістичним сценарієм відбудеться підвищення показників рентабельності ТОВ «Інтервал» у порівнянні з показниками рентабельності в 2022 р. Зокрема, рентабельність виконаних робіт підвищиться до 33,78%; рентабельність

операційної діяльності – до 25,50%; рентабельність діяльності підвищиться до 18,65%, тобто на 2,24 пп.

Таким чином, величина сплати ТОВ «Інтервал» податку на прибуток у плановому 2023 р. засвідчила, що за умови розвитку товариства за песимістичним сценарієм вона складе 352,1 тис. грн., що на 20,5 тис. грн або 6,18% більше, ніж у базовому 2022 р. За оптимістичним сценарієм вона складе 525,1 тис. грн., що на 193,5 тис. грн або 58,34% більше, ніж у базовому 2022 р. За будь-якого сценарію розвитку ТОВ «Інтервал» сплатить податку на прибуток підприємств більше, ніж у базовому 2022 р.

Крім того, як свідчать дані табл. 3.6, у випадку сприятливої кон'юнктури ринку в 2023 р. товариство матиме можливості для збільшення виручки від виконання робіт та інших показників діяльності. Коефіцієнти рентабельності матимуть тенденцію до підвищення. Порівняння показників у поточних і співставних цінах свідчить про підвищення прибутковості діяльності товариства у плановому періоді, що відобразиться і на сплаті податку на прибуток підприємств. Тобто, товариство має резерви подальшого зростання, проте для цього необхідним є запровадження заходів, що спрямовані на збільшення виручки від виконаних робіт, а також таких, що сприятимуть підвищенню прибутковості діяльності товариства через зниження операційних витрат.

При формуванні прибутку до оподаткування важливим є дослідження витрат товариства. Поведемо розрахунок необхідних витрат на здійснення заходів з підвищення прибутковості господарської діяльності ТОВ «Інтервал», а саме: покращення рівня ділових зв'язків з партнерами, інтенсифікація рекламної та інформаційної діяльності; створення програмного комплексу «Система управління витратами»; впровадження системи бюджетування; впровадження сучасних технологій проведення робіт (закупівля нового обладнання і техніки), та можливий ефект від їх проведення на підприємстві в 2023 р. (табл. 3.7).

Обґрунтування необхідних обсягів витрат та ефекту від здійснення заходів підвищення прибутковості діяльності ТОВ «Інтервал» в 2023 р.

№ з/п	Показники	Сума за рік, тис. грн.
1	Необхідна сума витрат, у т.ч.	480,0
1.1	збільшення рівня ділових зв'язків з партнерами, інтенсифікація рекламної та інформаційної діяльності	50,0
1.2	створення програмного комплексу «Система управління витратами»	20,0
1.3	впровадження системи бюджетування	60,0
1.4	впровадження сучасних технологій виконання робіт (придбання нових основних засобів)	350,0
2	Збільшення виручки від виконання робіт	3441,0
3	Зниження собівартості виконаних робіт	128,3
4	Зменшення адміністративних витрат	64,1
5	Зменшення інших операційних витрат	64,1
	Економічний ефект	3217,5
	Економічний ефект (збільшення чистого прибутку)	721,0
	Податковий ефект (збільшення податку на прибуток)	129,8

Джерело: власні розрахунки автора

У випадку здійснення ТОВ «Інтервал» заходів щодо залучення резервів зростання ефективності діяльності в 2023 р. виручка від виконання робіт товариством за оптимістичним сценарієм може збільшитися на 3441 тис. грн. у поточних цінах у порівнянні з песимістичним сценарієм. Зменшення операційних витрат, а саме собівартості виконаних робіт, адміністративних витрат, інших операційних витрат від запровадження заходів, спрямованих на зниження операційних витрат, в 2023 р. становитиме 256,5 тис. грн. Збільшення чистого прибутку становитиме 721 тис. грн., податку на прибуток 129,8 тис. грн.

Планова сума витрат на здійснення заходів щодо зростання ефективності діяльності ТОВ «Інтервал» у 2023 р. становитиме близько 480 тис. грн. Дані кошти будуть залучені із нерозподіленого прибутку. Загальний ефект від здійснення заходів щодо зростання прибутковості діяльності ТОВ «Інтервал» у плановому періоді становитиме 3217,5 тис. грн. або 6,7 грн. додаткового доходу на одиницю додаткових витрат. Приріст додаткового чистого прибутку становитиме 1,5 грн. на одиницю додаткових витрат.

3.2. Нові підходи до механізму оподаткування прибутку підприємств

Важливим напрямом реформування податкової політики, яка триває останніми роками в Україні, є зміни в прямому оподаткуванні доходів і майна платників податків. Особливо велика увага приділяється оподаткуванню прибутку підприємств, оскільки саме він впливає як на розвиток суб'єктів підприємництва, так і на наповнення державного бюджету.

Зрозуміло, що при такому підході заходи з реформування мають, з однієї сторони, забезпечити поєднання інтересів держави та платників податків, а з іншої – стимулювати суб'єктів підприємництва до ведення бізнесу та законної обов'язкової сплати податків.

Важливим тут є питання щодо перекладання податку на прибуток. Однак, що до цього ученими та економістами не вироблено спільної думки та не запропоновано остаточних варіантів. Деякі з них вважають, що податок на прибуток – це тягар, насамперед, споживачів; інші стверджують, що прямі податки навантажують підприємців і власників акцій.

На процес перекладання податку на прибуток, що включається до ціни товарів, робіт, послуг у вигляді торгівельної надбавки впливає характер попиту на цю продукцію. Попит може бути неоднаково еластичним чи

нееластичним залежно від того, чи буде відносне зниження попиту відповідно менше чи більше відносного збільшення ціни, що його спричинило. Тому податок на прибуток у різних пропорціях, що залежать від кон'юнктури ринку, розподіляється між виробниками та споживачами. Як правило, лише певну частину, а не всю суму податку на прибуток, можна перенести на споживача за допомогою механізму цін.

Суттєвий вплив на процес перекладання податку на прибуток спричиняє, так званий, життєвий цикл товару. Економісти вважають, що кожен споживчий товар тривалого користування проходить ринковий «життєвий цикл», який ділиться на наступні етапи:

- 1) впровадження у виробництво, поява на ринку та освоєння споживачами;
- 2) витіснення у сфері споживання аналогічної продукції;
- 3) період стабілізації споживання;
- 4) конкуренція з новими, покращеними варіантами, моральний знос і, зрештою, у результаті, зняття з виробництва.

На початковому етапі впровадження товару спостерігається його незначне споживання, що сприяє встановленню низьких цін. Перекласти податок на прибуток на цьому етапі практично неможливо. У процесі освоєння випуску відбувається зниження витрат виробництва та визнання товару на ринку. Як наслідок, попит зростає, умови перекладання податку покращуються та стабілізуються. На завершальному етапі «ринкового життя товару» умови перекладання знову погіршуються, що, однак, компенсується збільшенням можливості переказу податків, пов'язаних з випуском нового конкурентоспроможного товару з аналогічними споживчими властивостями.

Можливий інший варіант, характерний для багатьох нових товарів. У цьому у разі підприємство-виробник орієнтується на послідовне завоювання широкого споживчого ринку. На стадії впровадження товару на нього встановлюється гранично висока ціна, у розрахунку на обмежене коло покупців, які практично не звертають увагу на рівень цін. Потім ціна

поступово знижується, а купівельний попит збільшується. У такій ситуації перекладення податку на прибуток можна здійснювати протягом усього періоду ринкового життя товару.

Дослідження розвитку та змін в оподаткуванні прибутку підприємств при Радянському Союзі та незалежній Україні дає можливість порівняти та об'єктивно оцінити подальші напрями його вдосконалення. Зміна підходів у різних системах оподаткування податку на прибуток були, в основному, наслідком трансформації принципів і правил оподаткування, які залежали від процесів розвитку економіки, що відбувалися в Україні.

Слід зазначити, що податковий облік із податку на прибуток був запроваджений у 1994 р. та абсолютно відповідав тогочасним вимогам у розпал загальної кризи неплатежів. Але з точки зору інформаційного забезпечення складання податкової декларації визнання доходів в оподаткуванні за «першою подією» та метод відповідності доходів і витрат у бухгалтерському обліку перебували у «методологічній суперечності».

Як наслідок, діючий на той час окремий вид господарського обліку, спрямований на узагальнення даних для визначення об'єкта оподаткування, створював можливості маніпулювання даними податкового обліку при визначенні валових доходів і валових витрат. Крім того, процес адміністрування податку значно ускладнювався та створював перешкоди для прогнозування дохідної частини бюджету. Планування економічного розвитку держави у ті роки базувалося лише на даних статистики без врахування показників податкової звітності.

Податковий кодекс України змінив методологічні підходи визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток. Це було досягнуто шляхом наближення правил оподаткування податком на прибуток до нормативної бази з питань бухгалтерського обліку, яка розроблена на основі міжнародних стандартів з фінансової звітності та бухгалтерського обліку.

Вдосконалення будь-якого податку має, у першу чергу, передбачати прийняття обґрунтованого рішення щодо визначення об'єкта оподаткування.

Особливо це стосується податку на прибуток підприємств. Адже, об'єкт оподаткування має велике значення для виконання фіскальної й регулювальної функцій будь-якого податку, оскільки саме друга функція передбачає визначення напрямів об'єктивного впливу податків на платників та інструментів, за допомогою яких держава може посилити чи зменшити такий вплив.

Новий алгоритм розрахунку об'єкта оподаткування було передбачено у ст. 134 «Об'єкт оподаткування» Податкового кодексу України, якою встановлено, що коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства, здійснюється на постійні й тимчасові податкові різниці щодо доходів і витрат та податкові різниці, які виникають за окремими операціями. Було чітко визначено перелік названих податкових різниць.

Постійні й тимчасові податкові різниці за доходами та витратами поділено на такі, що зменшують, і ті, що збільшують фінансовий результат до оподаткування за фінансовою звітністю. З однієї сторони, податкові різниці, за економічним змістом показують відмінність доходів, визнаних у бухгалтерському обліку, від тих, які повинні враховуватися при визначенні об'єкта оподаткування; з іншої – навпаки, не завжди мають ознаки доходу щодо їхнього економічного змісту, проте відображають інвестиційну складову або заходи, що запобігають ухиленню від оподаткування.

Прикладами податкових різниць за доходами, що зменшують фінансовий результат до оподаткування за фінансовою звітністю, можуть бути різниці, які знижують податкове навантаження на платника податків, а саме:

- дивіденди, отримані від інших платників податку;
- міжнародна технічна допомога, що надається згідно з чинними міжнародними договорами.

До податкових різниць щодо витрат, котрі збільшують чи зменшують фінансовий результат до оподаткування за фінансовою звітністю, належать

такі, що виникають унаслідок обмеження зі сторони держави щодо врахування при оподаткуванні певного виду витрат (або сум витрат, які перевищують граничні норми, встановлені положеннями ПКУ), а також ті, що з'являються у зв'язку з економічною необхідністю запровадження та не відповідають ознакам витрат, що визначаються у фінансовій звітності. Насамперед, це стосується перевищення обмежень і фактичних перерахувань на благодійні заходи, витрат через брак, природний збиток або витрат, які не пов'язані з господарською діяльністю платника податків. Такі різниці збільшують фінансовий результат до оподаткування за фінансовою звітністю у розмірі, що перевищує встановлені ПКУ граничні норми.

Постійні податкові різниці – це різниці між податковим і обліковим прибутками, які виникають у поточному звітному періоді та не анулюються у наступних звітних періодах. Якщо постійна податкова різниця, що виникає за господарськими операціями звітного періоду, не анульована до звітної дати, вона повинна бути перекваліфікована у тимчасову податкову різницю.

3.3. Стратегічні напрями реформування прямого оподаткування в Україні

Реформування системи оподаткування пов'язане, насамперед, з пошуком шляхів підвищення ефективності та спрощенням фіскальних систем відповідно до пропозицій В. Парето, коли внаслідок управління змінами ніхто не програє, водночас кожен отримує позитивний результат. Проте, навіть за умови найпродуктивніших змін і найефективніших реформ вплив податкових інструментів на розподіл доходів після перерахування підприємствами обов'язкових платежів практично ніколи не дає їм змоги мати однаково вигідні результати діяльності.

Слід зазначити, що ризики підприємницької діяльності пов'язані з найрізноманітнішими внутрішніми і зовнішніми чинниками, тому завдання

податкової політики – не ускладнювати процес прийняття економічних рішень виробниками й споживачами та дотримуватися принципу нейтральності.

Податкове навантаження є одним із індикаторів, що враховуються у міжнародних рейтингових системах. Зважаючи на значущість та вплив податків на поведінку економічних агентів, використання індикаторів податкового навантаження у системи рейтингування дає можливість провести якісне та кількісне оцінювання стану податкової системи країни, порівнюючи її із закордонними аналогами. У свою чергу, таке оцінювання стає складовою загального оцінювання умов ведення підприємницької діяльності, інвестиційної привабливості певної країни, її конкурентоспроможності тощо.

За показниками податкового навантаження відбувається порівняння податкових систем різних країн, вони дають змогу оцінити позиції у міжнародній податковій конкуренції, інвестиційний клімат і загальні умови ведення бізнесу в країні. Ці показники застосовують у міжнародних рейтингах. Зокрема:

- рівень оподаткування прибутку – у рейтингу щодо Індексу міжнародної конкурентоспроможності (WEF);

- показники сукупних надходжень податків і податкових платежів у % до ВВП, а також надходжень окремих податків і їх груп – корпоративного податку, податку на доходи фізичних осіб, непрямих податків, податків на капітал і власність – у % до ВВП – у рейтингу Інституту розвитку менеджменту «Світовий рейтинг конкурентоспроможності» (Лозанна, Швейцарія);

- граничні ставки податків на корпоративний та індивідуальний дохід і загальний обсяг податкових доходів як частка від ВВП – у рейтингу щодо Індексу економічної свободи (Heritage Foundation);

- відношення суми всіх податків і обов'язкових відрахувань, які сплачує стандартне підприємство і які впливають на його звіти про прибутки

та збитки, до комерційного прибутку підприємства – у рейтингу умов ведення бізнесу (Doing Business Report).

Починаючи з 2000-х років зростання прямих податків в Україні, на відміну від непрямих, спостерігалось лише у період економічного поживавлення (2001-2007 рр.), включно до кризи 2008 року. Цьому сприяли такі соціально-економічні чинники, як підвищення заробітної плати та успішна економічна діяльність підприємств.

Але після кризи 2008 року частка прямих податків у ВВП суттєво скоротилася, що свідчить про негативні економічні явища у суспільстві. Зокрема, вдосконалення норм податку на прибуток підприємств спрямовувалось переважно на стимулювання інвестицій та інновацій, зближення податкового й бухгалтерського обліку, удосконалення амортизаційної політики, реформування оподаткування прибутків учасників фінансового сектору, запобігання відпливу капіталів за кордон, схемам мінімізації.

На нашу думку, слід продовжити вдосконалення підходів до оподаткування доходів самозайнятих осіб, доходів від операцій продажу рухомого й нерухомого майна, спадщини, подарунків. Варто також чіткіше координувати розміри податкових пільг і майнового рівня платників для забезпечення підтримання мінімально необхідного рівня життєзабезпечення та соціально-культурного розвитку.

Від обраного механізму справляння податок на прибуток підприємств залежить можливість існування надмірного податкового тягаря на підприємницьку діяльність. Водночас, наявність великої кількості пільг із нього, зокрема для спільних підприємств у середині 1990-х років, проблематичність визначення бази оподаткування (приріст вартості капіталу, нарахування амортизації, наявність подвійного оподаткування), надходжень податку на прибуток підприємств у перспективі певним чином перешкоджають установленню простих і прозорих процедур адміністрування.

Вважаємо, що подальше реформування здійснюватиметься шляхом ліквідації або скорочення дестимулюючого впливу спеціальних пільг щодо податку на прибуток підприємств. Окремо слід розглядати зменшення можливостей довільного застосування діючої системи малими підприємствами.

Завдяки скасуванню низки пільг стануть можливими розширення бази оподаткування прибутку, лібералізація умов амортизації й обліку необхідних для бізнесу витрат, здійснення нарахування амортизації за принципом зменшеного залишку. Усе це дасть змогу збільшити надходження податку на прибуток до бюджету та водночас знизити навантаження на підприємства, спростити процедуру обліку активів і визначення розміру амортизації, зменшити викривлення при оподаткуванні за умов інфляції.

З точки зору ефективності виконання регулятивної функції, доцільно орієнтуватися на зниження податку на прибуток для тих, хто інвестує власний прибуток у розвиток виробництва. Надаючи підприємствам можливість здійснити господарський маневр, податкові органи повинні оцінювати прибутковість окремих філій великих корпорацій, щоб унеможливити зменшення бази оподаткування через використання трансфертних цін, а також перенесення «штучно заявлених» від'ємних результатів господарювання на прибуткові підприємства при поглинанні збиткових компаній. Тому ухвалення в Україні окремого закону про трансфертне ціноутворення сприятиме уникненню штучної податкової мінімізації.

Серед кардинальних антикризових заходів заслуговує на увагу дослідження застосування податків на надприбутки (при цьому не йдеться про успішні проекти з упровадженням нових технологій). Разом із тим, такі інструменти необхідні при оподаткуванні спекулятивних операцій, насамперед у фінансовому секторі. Дискусія з цього питання країнах Європейського Союзу свідчить, що національні податкові системи не завжди готові до одночасного впровадження податків на фінансові трансакції.

Усталені фінансові ринки мають наднаціональну структуру, але функціонування фондових бірж як платників податків певної держави, на думку деяких експертів, може призвести до несправедливого розподілу податкового навантаження на частини ВВП від фінансових секторів різних країн. Суперечки з цього приводу посилюються також через те, що, наприклад, ЄС передбачає спільне використання ресурсів для стабілізації державних фінансів країн, які найбільше постраждали від кризи. Але владні структури тих економік, де частка фінансового сектору у ВВП вища за середнє значення, мають особливе бачення перспективи застосування й використання спеціальних податків у цьому секторі.

Аналіз оподаткування прибутку підприємств свідчить про те, що цей податок впливає на приріст активів підприємства. Тому слід підтримувати формування обсягу власних коштів, які можуть використовуватися для забезпечення подальшого розвитку, уникнення залежності як від залучених фінансових ресурсів, так і від додаткових ризиків за умов високих процентів за кредитами. Збільшення ставок податку на прибуток зумовлює зменшення прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, та не стимулює капіталовкладення. У свою чергу, зниження ставок цього податку сприяє підвищенню інвестиційної активності. Звичайно, рентабельність залежить від багатьох чинників, передусім від рівня витрат на виробництво, зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури реалізації на ринках збуту тощо. Незважаючи на недоліки інформаційної бази, між зміною частки податків на продукти та рентабельністю простежується обернена пропорційність.

На макрорівні податок на прибуток великою мірою визначає обсяг валового заощадження реального сектору економіки та його інвестиційного потенціалу. Однак під час аналізу податкового тягаря необхідно порівнювати дані з урахуванням динаміки секторальних валових доходів, імовірного штучного звуження бази оподаткування, зміни кількості збиткових підприємств.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження теоретичної сутності та розробки заходів щодо вдосконалення системи оподаткування прибутку підприємств були зроблені наступні висновки.

1. Прямі податки виражають грошові відносини, що виникають між державою та платниками податків. Вони адресно-конкретні, завжди пов'язані з доходами платників. При стягненні прямих податків держава точно знає, хто сплачує податки, у якому розмірі, з яких джерел

2. Об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток підприємства, тому важливим є його детальне дослідження. Аналіз прибутку являє собою процес дослідження умов та результатів його формування і використання з метою виявлення резервів подальшого підвищення ефективності управління ним на підприємстві.

3. Рівень ефективності роботи підприємства визначають через відносні показники, які виражаються у відсотках і називаються рентабельністю. На практиці існує декілька підходів до визначення переліку показників рентабельності підприємства, проте, як правило, виділяють дві групи коефіцієнтів рентабельності – рентабельності активів (майна), інвестицій, власного капіталу та рентабельності реалізації продукції, операційної діяльності, всієї діяльності.

4. ТОВ «Інтервал» здійснює оперативний і бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність, порядок ведення яких визначається відповідним законодавством. Дослідження даних свідчать про прибутковість діяльності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. Виручка від виконання робіт зросла з 6840,9 тис. грн. в 2020 р. до 11044,8 тис. грн. в 2022 р., зростання становило 4203,9 тис. грн. в абсолютному та 61,45% у відносному значенні. Прибуток від операційної діяльності в 2020-2022 рр. також зростав з 1082,9 тис. грн. до 2143,6 тис. грн.

Відповідно до зростання прибутку від звичайної діяльності, зростали і суми сплати податку на прибуток протягом досліджуваного періоду.

5. Як свідчать дані, коефіцієнти рентабельності ТОВ «Інтервал» в 2020-2022 рр. мали позитивні значення. Так, коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу та основних засобів в 2020 р. становили 4,69%, 7,02% та 8,83% відповідно. В 2021 р. спостерігалось зростання зазначених коефіцієнтів рентабельності до 8,25% або на 3,56 пп., до 11,98% або на 4,96 пп. та до 14,29% або на 5,45 пп. В 2022 р. спостерігалось подальше зростання рентабельності активів, власного капіталу та основних засобів до 10,08% на 1,83 пп., до 14,19% на 2,21 пп. та до 17,22% на 2,93 пп. відповідно.

Зростання розмірів одержання прибутку було пов'язане також із збільшенням рівня цін на виконання робіт. Управління цінами залежить від обґрунтованості вибору цінової політики ТОВ «Інтервал» на ринку, використання сприятливої кон'юнктури, а також від підвищення якості виконаних робіт та виконання робіт в більш оптимальні строки.

6. Податок на прибуток підприємств, як і інші податкові платежі, суттєво впливають на фінансово-господарську діяльність суб'єкта підприємництва не лише в поточному операційному періоді, а й у майбутньому. Очевидно, що такий вплив може мати як позитивну, так і негативну спрямованість.

Держава має бути зацікавлена у збільшенні обсягів виробництва для підвищення прибутковості діяльності підприємств з метою збільшення надходжень від податку на прибуток. Однак, держава може застосовувати й інший спосіб – це підвищення ставки податку на прибуток. Але за такого підходу у суб'єктів підприємництва значно скорочуються стимули для здійснення інвестування у виробництво у зв'язку зі зниження рентабельності діяльності через надмірне податкове навантаження.

7. У процесі прогнозування виручки товариства було встановлено, що величина сплати ТОВ «Інтервал» податку на прибуток у плановому 2023 р. за умови розвитку товариства за песимістичним сценарієм складе 352,1 тис. грн., що на 20,5 тис. грн або 6,18% більше, ніж у базовому 2022 р. За оптимістичним сценарієм вона складе 525,1 тис. грн., що на 193,5 тис. грн

або 58,34% більше, ніж у базовому 2022 р. За будь-якого сценарію розвитку ТОВ «Інтервал» сплатить податку на прибуток підприємств більше, ніж у базовому 2022 р.

У випадку здійснення ТОВ «Інтервал» заходів щодо залучення резервів зростання ефективності діяльності в 2023 р. виручка від виконання робіт товариством за оптимістичним сценарієм може збільшитися на 3441 тис. грн. у поточних цінах у порівнянні з песимістичним сценарієм. Зменшення операційних витрат, а саме собівартості виконаних робіт, адміністративних витрат, інших операційних витрат від запровадження заходів, спрямованих на зниження операційних витрат, в 2023 р. становитиме 256,5 тис. грн. Збільшення чистого прибутку становитиме 721 тис. грн., податку на прибуток 129,8 тис. грн.

8. Важливим напрямом реформування податкової політики, яка триває останніми роками в Україні, є зміни в прямому оподаткуванні доходів і майна платників податків. Особливо велика увага приділяється оподаткуванню прибутку підприємств, оскільки саме він впливає як на розвиток суб'єктів підприємництва, так і на наповнення державного бюджету. Новий алгоритм розрахунку об'єкта оподаткування передбачає коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства, на постійні й тимчасові податкові різниці щодо доходів і витрат та податкові різниці, які виникають за окремими операціями.

9. З точки зору ефективності виконання регулятивної функції, доцільно орієнтуватися на зниження податку на прибуток для тих, хто інвестує власний прибуток у розвиток виробництва. Надаючи підприємствам можливість здійснити господарський маневр, податкові органи повинні оцінювати прибутковість окремих філій великих корпорацій, щоб унеможливити зменшення бази оподаткування через використання трансфертних цін, а також перенесення «штучно заявлених» від'ємних результатів господарювання на прибуткові структурні підрозділи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баширова, Г. (2020). Податок на прибуток: генезис трактування поняття та об'єкт бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*, 3, 38-46. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-2020.04>
2. Безверхий, К. & Ковач, С. (2015). Облік і звітність розрахунків за податком на прибуток в умовах законодавчих змін. *Бухгалтерський облік і аудит*, 4, 34-43. Доступ через: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/193/1/%d0%a1%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f.pdf>
3. Болдовська, К., Костенко, Ю. & Хорошилова, І. (2021). Теоретичні аспекти податку на прибуток підприємств як облікової категорії. *Економіка та суспільство*, 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-23>
4. Бондаренко, О.С. (2018). Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*, 11, 21-24.
5. Bray, S. (2022). Corporate income tax rates in Europe. Доступ через: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/corporate-tax-rates-europe-2022/>
6. Brovko, L.I., Popenko, M.S. & Cherenovych, O.V. (2022) Finansove zabezpechenia formuvania oborotnyh aktyviv silskohospodarskoho pidpryjemstva. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 88-92.
7. Буй, Т.Г., Прімерова, О.К. & Мельник, А.І. (2020). Вплив податку на прибуток на економічне зростання в Україні. *Інтернаука*, 5. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-5-6029>
8. Герасименко, П. Податок на прибуток – чинник стимулювання економіки. Доступ через: <https://zaxid.net/home/show>
9. Гринчуцький, В.І. & Блащак, Б.Я. (2019). Теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 3(20), 177-182.

10. Громова, А., Пилипишина, І. & Носковська, А. (2015). Теоретико-методологічні основи формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічний дискурс*, 4, 100-106.
11. Громова, А.Є. (2017). Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства. *Економіка та управління підприємствами*, 5, 75-78.
12. Грушко, В.І., Наконечна, О.С. & Чумаченко, О.Г. (2017). Національні фінанси : Підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК».
13. Gudz, O.Ye. Debtorska ta kredytorska zaborhovanist v systemi upravlinia finansovymi resursamy silskohospodarskyh pidpryjemstv. Доступ через: <http://magazine.faaf.org.ua/debtorska-ta-kredytorska-zaborgovanistv-sistemi-upravlinnya-finansovimi-resursami-silskogospodarskihpriemstv.html>
14. Доходи державного бюджету України. (2022). *IndexMinfin*. Доступ через: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/>
15. Єфименко, Т.І. & Ловінська, Л.Г. (2013). Удосконалення оподаткування прибутку підприємств в Україні / Т.І. Єфименко, Л.Г. Ловінська, Є.В. Калюга та ін. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління». Доступ через: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=14
16. Карпенко, В.Л. (2016). Теоретичні засади формування системи управління конкурентоспроможністю підприємств. *Сталий розвиток економіки*, 1(30), 84-90.
17. Ковач, С. & Безверхий, К. (2015). Облік і звітність розрахунків за податком на прибуток підприємства в умовах законодавчих змін. *Бухгалтерський облік і аудит*, 4, 34-43.
18. Кондратенко, Н.О., Новікова, М.М. & Спасів, Н.Я. (2021). Розвиток системи адаптивного управління фінансовими ресурсами підприємства. *Проблеми економіки*, 1, 78-84.

19. Кужелєв, М.О. & Нечипоренко, А.В. (2018). Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. *Зб. наукових праць Університету державної фіскальної служби України*, 2, 154-168.
20. Лега, О.В. (2021). Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*, 54, 259-266. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct54-41>
21. Линенко, А.В. (2014). Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Запорізького національного університету*, 2, 47-55.
22. Малій, О.Г. (2016). Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*, 2, 71-74.
23. Маслак, О., Яковенко, Я. & Сокурєнко, П. (2017). Теоретичні і практичні аспекти стійкого розвитку підприємств в умовах невизначеності економічного середовища, 4(44), 710-715.
24. McEvoy, Ol. (2023). Corporate income tax rates in Europe in 2023. Доступ через: <https://www.statista.com/statistics/1253236/combined-income-tax-rate-europe/>
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12) «Податки на прибуток». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_012
26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : затв. наказом М-ва фінансів України від 28 груд. 2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>
27. Пашко, П.В. & Тарангул, Л.Л. (2015). Реформування податкової системи України: сучасні виклики та орієнтири : монографія. Київ: Новий друк.
28. Петик, М.І. (2018). Економічна суть і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Доступ через: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualni-problemy-rozvytku-ekonomikyregionu/2018_4_1/35.pdf

29. Петруня, Н.В. (2017). Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємств. *Облік і фінанси АПК*, 1, 120-124.

30. Pylypenko, O., Matviienko, H., Putintsev, A., Vlasenko, I. & Onyshchuk, N. (2022). Government tax policy in the digital economy. *Cuestiones Políticas*, 40(72). DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4072.15>

31. Пінчук, А.В. & Нечипоренко, А.В. (2018). Формування інвестиційної стратегії підприємства. *Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства* : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Київ, 8 грудня 2018 р.). Громадська організація «Київський економічний науковий центр». Київ.

32. Плетенецька, С.М. (2013). Формування фінансової стратегії інноваційно-активних підприємств. *Вченні записки Університету «КРОК»*, 34, 155-162.

33. Податковий кодекс України (2011). *Відомості Верховної ради України*, 13-17. Доступ через: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

34. Попович Д.В. Оподаткування підприємства і податкові зміни на сучасному етапі розвитку економіки / Д.В. Попович, В.З. Кузьмінський. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали V Міжнародної конференції (07 грудня 2023 року, м. Київ). Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». Доступ через: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2023/paper/view/1608>

35. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16 січ. 2020 р. № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>

36. Прокопович, Л.Б. & Шевчук, С.В. (2016). Раціоналізація облікових процедур визначення оподаткованого прибутку підприємств. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*, 263(275), 84-89.

37. Роєнко, К.В. & Свистун, Л.А. (2017). Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений*, 11(51), 1285-1289.

38. Ромашко, О.М. & Бариліак, В.О. (2019). Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*, 5, 180-184.

39. Румик, І.І., Кучерук, М.В., Кузьмінський, В.З. & Шуневич, А.С. (2021). Теоретико-методичні засади оподаткування суб'єктів малого підприємництва та його вплив на господарську діяльність. *Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему*: Монографія / за ред. В.І. Грушка. Київ: Університет «КРОК». DOI: <https://doi.org/10.31732/EU>

40. Румик, І.І. (2015). Напрями реформування системи оподаткування. *Економіка України: шляхи виходу із кризи*: Збірник матеріалів Міжвузівської студентської економічної конференції. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». Доступ через: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/materiali-konferentsij/conf-krok-2015-12-11_materialy.pdf#page=161

41. Сіліна, І.В. & Хацер, М.В. (2015). Управління фінансовим станом підприємства в кризових умовах. *Економіка та держава*, 11, 85-88.

42. Смолінська, С.Д. (2018). Шляхи та резерви збільшення прибутку підприємства в умовах економічної кризи. *Молодий вчений*, 1, 987-989.

43. Соловійов, О.В. Особливості формування витрат (доходів) з податку на прибуток. *Облік і фінанси АПК: освітній портал* : веб-сайт. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/osoblivosti-formuvannya-vitrat-dohodiv-z-podatku-na-pributok.html>

44. Сокирко, О.С. & Касянчук, А.С. (2018). Податок на прибуток підприємств як важливий елемент доходів державного бюджету України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 28(2). Доступ через: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_28/2/22.pdf
45. Ставерська Т.О., Андрущенко І.С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. Харків : ХДУХТ. 2019.
46. Стец, І. (2017). Адаптивне управління підприємством. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 18, 300-305.
47. Телишевська, Л.І., Андрущенко, Н.П. & Сергєєв, С.С. (2013). Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства. *Механізм регулювання економіки*, 2, 71-79.
48. Терещенко, О.О. (2013). Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. Київ : КНЕУ.
49. Ткаченко, Є.Ю. (2015). Система управління прибутком підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету*, 3, 61-65.
50. Томнюк, Т.Л. (2019). Фіскальні та регулюючі аспекти оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Ефективна економіка*, 6. DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.45](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.45)
51. Траченко, К.Р. (2018). Механізм управління фінансовими ресурсами підприємства. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2018/paper/viewFile/3927/3246>
52. Trading Economics. (2023). List of Countries by Corporate Tax Rate / Europe. Доступ через: <https://tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate?continent=europe>
53. Трут, Д. & Молчанов, А. Доведені до краю: проблеми відповідальності за доведення до банкрутства в українських реаліях. Доступ через: http://www.uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010933

54. Ситник, Н.С., Смолінська, С.Д. & Ясіновська І.Ф. (2020). Фінанси підприємств : навчальний посібник / за заг. ред. Н.С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
55. Хомутенко, В.П. & Хомутенко, А.В. (2017). Фрагментарний аналіз механізму дії регулюючої функції податку на прибуток підприємств в Україні. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*, 1, 70-76. Доступ через: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5769>
56. Цимбаліст, О.В. (2013). Формування конкурентної стратегії підприємства. *Управління розвитком*, 13, 108-110. Доступ через: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_13_47
57. Чалий, І. (2015). Бухоблік податку на прибуток. *Все про бухгалтерський облік*, 11, 11-16.
58. Шеремета, В.П. (2018). Бухгалтерський облік податку на прибуток та відображення його у фінансовій звітності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.09. Київ.
59. Шуляр, О.В. & Плетенецька, С.М. (2018). Джерела фінансування підприємства та напрями їх оптимізації. *Актуальні питання сучасної науки та практики*: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.) Київ : Університет «КРОК».
60. Юрій, С.М. (2014). Податкова система України: становлення та розвиток. Чернівецький торговельно- економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету.
61. Яременко, В.Г. & Салманов, Н.М. (2018). Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 19(3), 158-162.

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України
20 жовтня 2015 року № 897
(у редакції наказу Міністерства
фінансів України
від 20 лютого 2023 року № 101)

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу, до
якого подається Податкова
декларація з податку на прибуток
підприємств)

1	Податкова декларація з податку на прибуток підприємств	Звітна			
		Звітна нова			
		Уточнююча			
2	Звітний (податковий) період 20__ року	☐ I квартал	☐ Півріччя	☐ Три квартали	☐ Рік
		☐ Базовий звітний період квартал		☐ Базовий звітний період рік	
3	Звітний (податковий) період, що уточнюється, 20__ року	☐ I квартал	☐ Півріччя	☐ Три квартали	☐ Рік
4	Платник: _____ (повне найменування платника податку згідно з реєстраційними документами)				
5	Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта ¹	Код виду економічної діяльності (КВЕД)			
6	Податкова адреса	Поштовий індекс			
		Телефон			
		Моб. тел.			
		Факс			
		E-mail			
7	Повне найменування нерезидента Місцезнаходження нерезидента	Назва країни резиденції нерезидента (за Класифікацією країн світу, українською мовою)			
		Код країни резиденції (за Класифікацією країн світу)			
7.1	Повне найменування постійного представництва/відокремленого підрозділу, через який нерезидент здійснює діяльність в Україні	Код ЄДРПОУ постійного представництва ²			
		Ідентифікатор об'єкта оподаткування (за відсутності коду ЄДРПОУ) ²			
		Місцезнаходження постійного представництва/відокремленого підрозділу нерезидента			
Найменування контролюючого органу за місцем обліку постійного представництва/відокремленого підрозділу нерезидента					
8	(найменування контролюючого органу, до якого подається Податкова декларація з податку на прибуток підприємств)				

9	Повне найменування інституту спільного інвестування ³	Реєстраційний код інституту спільного інвестування (за даними Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування, ведення якого здійснюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку) ³
10	Особливі відмітки Податкова декларація платника податку на прибуток підприємств:	
	виробника сільськогосподарської продукції	
	банку	
	страховика	
	суб'єкта, який здійснює випуск та проведення лотерей	
	суб'єкта, що провадить азартні ігри з використанням гральних автоматів	
	суб'єкта, що провадить букмекерську діяльність та азартні ігри (у тому числі казино), крім азартних ігор з використанням гральних автоматів	
	постійного представництва нерезидента	
	підприємства (організації) громадської організації осіб з інвалідністю, яке отримало дозвіл на користування пільгою	
	платника податку, що подає декларацію за останній податковий (звітний) рік у періоді, на який припадає дата його ліквідації	
	суб'єкта господарювання – юридичної особи, яка обрала спрощену систему оподаткування	
	фізичної особи – підприємця, у тому числі такої, яка обрала спрощену систему оподаткування, або фізичної особи, яка провадить незалежну професійну діяльність	
	іноземної компанії	
	інституту спільного інвестування у вигляді утворення без статусу юридичної особи ³	
	інвестора із значними інвестиціями ⁹	
	платника податку, що визначає податок на прибуток у вигляді мінімального податкового зобов'язання	
	резидента Дія Сіті – платника податку на особливих умовах	
	учасника індустріального парку ⁴	

Показники	Код рядка	Сума
		(грн)
1	2	3
Дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку	01	
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток), визначений у фінансовій звітності відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності (+, -)	02	
Різниця, які виникають відповідно до Податкового кодексу України (+, -)	03 ПІ	
Об'єкт оподаткування (рядок 02 + рядок 03ПІ) (+, -)	04	
Прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнений від оподаткування (+, -)	05 ПЗ	
Податок на прибуток ((позитивне значення) (рядок 04 – рядок 05ПЗ) x $\frac{\quad}{100}$)	06	
Податок на прибуток контрольованої іноземної компанії	06.1 КІК	
Податок на прибуток у вигляді мінімального податкового зобов'язання	06.2 МПЗ	
Податок на прибуток резидента Дія Сіті – платника податку на особливих умовах (+, -)	06.3 ДІА	
Податок на прибуток з об'єктів оподаткування, визначених окремо ((позитивне значення) (рядок 06.4.1 + рядок 06.4.2) x $\frac{\quad}{100}$):	06.4	
Сума перевищення ціни, визначеної за принципом «витягнутої руки», над договірною (контрактною) вартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) при здійсненні контрольованих операцій платником податку ⁴	06.4.1	
Сума перевищення договірної (контрактної) вартості придбаних товарів (робіт, послуг) над ціною, визначеною за принципом «витягнутої руки» при здійсненні контрольованих операцій платником податку ⁴	06.4.2	
Дохід за договорами страхування, співстрахування і перестраховування, визначений підпунктом 141.1.2 пункту 141.1 статті 141 розділу III Податкового кодексу України, у тому числі:	07	
за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії, та визначений підпунктами 14.1.52, 14.1.52 ¹ , 14.1.52 ² і 14.1.116 пункту 14.1 статті 14 розділу I Податкового кодексу України	07.1	
страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами перестраховування	07.2	
Податок на дохід за договорами страхування ((рядок 07 – рядок 07.1 – рядок 07.2) x $\frac{\quad}{100}$)	08	
Сума доходу, отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей (рядок 09.1 + рядок 09.2), у тому числі:	09	
сума доходу, що залишилася після формування призового (виграшного) фонду (позитивне значення (рядок 09.1.1 – рядок 09.1.2)):	09.1	
загальна сума доходів, отриманих від прийняття ставок у лотереї	09.1.1	
сума сформованого призового (виграшного) фонду лотереї відповідно до умов її проведення	09.1.2	
сума безнадійної заборгованості, визначеної підпунктом «е» підпункту 14.1.11 пункту 14.1 статті 14 розділу I Податкового кодексу України	09.2	
Податок на дохід, отриманий від діяльності з випуску та проведення лотерей за звітний (податковий) період (рядок 09 x $\frac{\quad}{100}$)	10	

Сума доходу, отриманого від діяльності з проведення азартних ігор з використанням гральних автоматів	11	
Податок на дохід від діяльності з проведення азартних ігор з використанням гральних автоматів за звітний (податковий) період (рядок 11 x $\frac{\quad}{100}$)	12	
Сума доходу від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів	13	
Сума виплачених гравцю виплат	14	
Податок на дохід від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, за звітний (податковий) період (позитивне значення (рядок 13 – рядок 14) x $\frac{\quad}{100}$)	15	
Зменшення нарахованої суми податку	16 ЗП	
Податок на прибуток за звітний (податковий) період (рядок 06 + рядок 06.1 КПК + рядок 06.2 МПЗ + рядок 06.3 ДІА + рядок 06.4 + рядок 08 + рядок 10 + рядок 12 + рядок 15 – рядок 16 ЗП)	17	
Податок на прибуток за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року з урахуванням уточнень (рядок 17 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ¹⁰	18	
Податок на прибуток, нарахований за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 17 – рядок 18) (+, -)¹¹	19	
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, що має бути сплачена у звітному (податковому) періоді	20 АВ	
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, що має бути сплачена за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року, з урахуванням уточнень (рядок 20 АВ Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ¹⁰	21	
Сума авансового внеску при виплаті дивідендів, нарахована за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 20 АВ – рядок 21)¹¹	22	
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, нарахованих за звітний (податковий) період	23 ПН	
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам за результатами попереднього звітного (податкового) періоду поточного року, з урахуванням уточнень (рядок 23 ПН Податкової декларації з податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) період поточного року) ¹⁰	24	
Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, нарахованих за результатами останнього (звітного) податкового періоду (рядок 23 ПН – рядок 24)¹¹	25	
Сума авансових внесків з пунктів обміну іноземних валют, що має бути сплачена у звітному (податковому) періоді	26 ОВ	
Сума авансових внесків з пунктів обміну іноземних валют, що має бути сплачена у попередньому звітному (податковому) періоді поточного року ¹⁰	27	
Сума авансових внесків з пунктів обміну іноземних валют, нарахована за результатами останнього звітного (податкового) періоду (рядок 26 ОВ – рядок 27)¹¹	28	
Виправлення помилок¹²		
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 19 – рядок 19 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється, або рядок 42 – рядок 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється)) або рядок 29 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	29	
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду з авансового внеску при виплаті дивідендів, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 22 – рядок 22 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється)) або рядок 30 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	30	
Сума штрафу (5 %) при відображенні недоплати у складі Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, що подається за звітний (податковий) період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання (рядок 31 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	31	
Пеня, нарахована на виконання вимог підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України, або рядок 32 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств	32	
Сума штрафу (3 %) при відображенні недоплати в уточнюючій Податковій декларації з податку на прибуток підприємств	33	
Виправлення помилок з податку на прибуток, який утримується при виплаті доходів (прибутків) нерезидентів¹²		
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 25 – рядок 25 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється)) або рядок 33 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, -)	34	
Сума штрафу (5 %) при відображенні недоплати у складі Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, що подається за звітний (податковий) період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання (рядок 34 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	35	
Пеня, нарахована на виконання вимог підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України, або рядок 35 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств	36	

Сума штрафу (3 %) при відображенні недоплати в уточнюючій Податковій декларації з податку на прибуток підприємств	37	
Виправлення помилок щодо суми авансових внесків з пунктів обміну іноземних валют¹²		
Збільшення (зменшення) податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду, що уточнюється (позитивне (від'ємне) значення (рядок 28 – рядок 28 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, яка уточнюється) або рядок 36 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (+, –))	38	
Сума штрафу (5 %) при відображенні недоплати у складі Податкової декларації з податку на прибуток підприємств, що подається за звітний (податковий) період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання (рядок 37 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	39	
Пеня, нарахована на виконання вимог підпункту 129.1.3 пункту 129.1 статті 129 розділу II Податкового кодексу України, або рядок 38 таблиці 2 додатка ВП до рядків 29–32, 34–36, 38–40, 42 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств	40	
Сума штрафу (3 %) при відображенні недоплати в уточнюючій Податковій декларації з податку на прибуток підприємств	41	
Податкові зобов'язання, інші штрафні санкції та пені, визначені відповідно до Податкового кодексу України, не пов'язані з виправленням помилок		
Сума збільшення податкового зобов'язання за порушення вимог цільового використання вивільнених від оподаткування коштів відповідно до пунктів 142.1–142.3 статті 142 розділу III, пунктів 41, 56, 57 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України	42	
Штрафні санкції за порушення положень пунктів 41, 56, 57 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України	43	
Пеня, нарахована на виконання вимог статті 123 ¹ глави 11 розділу II, пунктів 142.1–142.3 статті 142 розділу III, пунктів 41, 56, 57 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України	44	

Наявність додатків ¹³	АВ	ЗП	ПН	ТЦ ¹⁴	ВП	РІ	ПЗ	АМ	ЦП	ПП	КК	МПЗ	ДІА	ОВ	ФЗ ¹⁵	
															НП(С)БО	МСФЗ

Наявність поданих до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств додатків – форм фінансової звітності ¹⁴	Баланс (Звіт про фінансовий стан) ¹⁶	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ¹⁶	Звіт про рух грошових коштів ¹⁶	Звіт про власний капітал ¹⁶	Примітки до річної фінансової звітності ¹⁶	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва		Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва	
						Баланс	Звіт про фінансові результати	Баланс	Звіт про фінансові результати
відмітка про обов'язок платника відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським звітом ¹⁷									

Наявність доповнення ¹⁸	Доповнення до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (заповнюється і подається відповідно до пункту 46.4 статті 46 розділу II Податкового кодексу України)	
	№ з/п	Зміст доповнення

Додатки на ___ арк.

Наявність рішення ¹⁹	Прийнято рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці

Інформація, наведена в Податковій декларації з податку на прибуток підприємств та додатках до неї, є достовірною.

Керівник (уповноважена особа)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта²⁰)

(підпис)

(власне ім'я, прізвище)

М.П. (за наявності)

²⁹ Заповнюється у разі використання права на незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) відповідно до підпункту 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 розділу III Податкового кодексу України.

³⁰ Серія (за наявності) та номер паспорта зазначаються для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номеру облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті.

Ця частина Податкової декларації з податку на прибуток підприємств заповнюється посадовими (службовими) особами контролюючого органу, до якого подається Податкова декларація з податку на прибуток підприємств.

Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності « ____ » _____ 20__ року	
(посадова (службова) особа контролюючого органу, до якого подається Податкова декларація з податку на прибуток підприємств (підпис, власне ім'я, прізвище))	
За результатами камеральної перевірки Податкової декларації з податку на прибуток підприємств (потрібне позначити)	
порушень (помилку) не виявлено	складено акт від « ____ » _____ 20__ року № _____
« ____ » _____ 20__ року	(посадова (службова) особа контролюючого органу, до якого подається Податкова декларація з податку на прибуток підприємств (підпис, власне ім'я, прізвище))

Директор Департаменту податкової політики

Віктор ОВЧАРЕНКО

Додаток АВ¹
до рядка 20 АВ Податкової декларації²
з податку на прибуток підприємств³

Звітна
 Звітна нова
 Уточнююча

Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта

Звітний (податковий) період 20__ року

І квартал
 Півріччя
 Три квартали
 Рік

Розрахунок авансового внеску з податку на прибуток підприємств на суму виплачених дивідендів (привіряних до них платежів)¹

ПОКАЗНИКИ	Код рядка	Сума
1	2	3
Сума виплачених у звітному (податковому) періоді дивідендів (привіряних до них платежів), у тому числі:	1	я
сума дивідендів, виплачена фізичним особам	1.1	я
сума дивідендів, виплачена інститутом спільного інвестування	1.2	я
сума дивідендів, виплачена платником податку, прибуток якого звільнений від оподаткування відповідно до положень Податкового кодексу України, у розмірі прибутку, звільненого від оподаткування у періоді, за який виплачуються дивіденди	я я я 1.3	я
частина чистого прибутку (доходу), що підлягає сплаті до державного бюджету державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями відповідно до статті 11 ¹ Закону України «Про управління об'єктами державної власності»	1.4	я
сума дивідендів, що виплачена материнською компанією	1.5	я
Сума дивідендів, що отримана материнською компанією	2	я
Сума перевищення отриманих над виплаченими материнською компанією дивідендів у попередньому звітному (податковому) році	3	я
Сума перевищення дивідендів, що підлягають виплаті, над значенням об'єкта оподаткування за відповідний(і) податковий(і) (звітний(і)) рік(роки), за результатами якого(их) виплачуються дивіденди, позитивне значення (сума позитивних значень) (сума виплачених дивідендів – (рядок 04 + рядок 07 – рядок 07.2 + рядок 09 + рядок 11 + рядок 13 – рядок 14 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)) ²	4	я
Сума дивідендів, з якої має бути сплачено авансовий внесок у звітному (податковому) періоді (рядок 1 – рядок 1.1 – рядок 1.2 – рядок 1.3 – рядок 2 – рядок 3 додатка АВ), але не більше значення рядка 4 додатка АВ	я 5	я
Сума авансового внеску у зв'язку із виплатою дивідендів (привіряних до них платежів), що має бути сплачена у звітному (податковому) періоді (рядок 5 додатка АВ, $\times \frac{\quad}{100}$) (переноситься в рядок 20 АВ Податкової декларації з податку на прибуток підприємств)	я я 6	я

¹ Формула застосовується у разі, якщо грошове(і) зобов'язання з податку на прибуток, нараховане(і) за звітний(і) рік(роки), за підсумками якого(их) виплачуються дивіденди, погашене(і). У разі якщо грошове(і) зобов'язання з податку на прибуток, нараховане(і) за звітний(і) рік(роки), за підсумками якого(их) виплачуються дивіденди, не погашене(і), то у рядку 4 цього додатка зазначається вся сума дивідендів, що підлягає виплаті. Якщо дивіденди виплачуються одразу за декілька років, сума перевищення обчислюється за формулою окремо за кожним роком та у рядку 4 цього додатка проставляється сума позитивних значень відповідних перевищень.

² Зазначається ставка податку на прибуток у відсотках, встановлена пунктом 136.1 статті 136 розділу III Податкового кодексу України.

Керівник (уповноважена особа)

(підпис)

М. П. (за наявності)

Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)

(підпис)

(власне ім'я, прізвище)

(власне ім'я, прізвище)

Додаток В

☐	Звітна
☐	Звітна нова
☐	Уточнююча

Додаток АМ

до рядка 1.2.1 додатка РІ до рядка 03 РІ
Податкової декларації з податку
на прибуток підприємствПодатковий номер або серія (за
наявності) та номер паспорта

Звітний (податковий) період 20__ року

 І квартал Півріччя Три квартали Рік

Інформація щодо нарахованої амортизації

Код рядка	Номер групи	Балнсова вартість		Розрахована сума амортизації за звітний (податковий) період відповідно до пункту 138.3 статті 138 розділу III, пункти 43 та 43 ² підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України
		на початок звітного (податкового) періоду	на кінець звітного (податкового) періоду	
1	2	3	4	5
Основні засоби				
A1	1	X	X	X
A2	2	□	□	□
A3	3	□	□	□
A3.1 ²	3	□	□	□
A4	4	□	□	□
A4.1 ²	4	□	□	□
A5	5	□	□	□
A5.1 ²	5	□	□	□
A6	6	□	□	□
A7	7	□	□	□
A8	8	□	□	□
A9	9	□	□	□
A9.1 ²	9	□	□	□
A10	10	X	X	X
A11	11	X	X	X
A12	12	□	□	□
A13	13	X	X	X
A14	14	□	□	□
A15	15	□	□	□
A16	16	□	□	□
A17	Сума рядків A1 [□] -A16 [□]	□	□	□
КП	Капіталізовані проценти, включені до собівартості необоротних активів (підпункт 138.3.2 пункту 138.3 статті 138 розділу III Податкового кодексу України)	□	□	□
Нематеріальні активи				
Н1	□	□	□	□
Н2	□	□	□	□
Н3	□	□	□	□

				Продовження додатка АМ ¹
H4 ^o	☐	☐	☐	☐
H5 ^o	☐	☐	☐	☐
H6 ^o	☐	☐	☐	☐
H7 ^o	Сума рядків H1 ^o -H6 ^o	☐	☐	☐
1.2.1*	Усього ¹ (рядок А17 + рядок Н7) ¹			☐

Звітний (податковий) період 2020 року, в якому прийнято рішення про застосування «виробничого» методу амортизації¹

Півріччя² Три квартали² Рік²

Інформація про результати інвентаризації об'єктів основних засобів,¹ станом на 1 число податкового (звітного) періоду 2020 року, в якому прийнято рішення про застосування «виробничого» методу амортизації³

Балансова вартість об'єктів основних засобів, щодо яких метод нарахування амортизації змінюється на «виробничий» метод ¹		Рішення, що виникає в результаті порівняння балансової вартості об'єктів основних засобів ¹ (графа 1 - графа 2) ¹ (+, -) ²
за даними бухгалтерського обліку основних засобів (без урахування переоцінки) ¹	(зазничкова) вартість основних засобів, розрахована відповідно до вимог розділу III Податкового кодексу України ¹	
1 ^o	2 ^o	3 ^o
☐	☐	☐

¹ Значення графи 5 рядка 1.2.1 переноситься до рядка 1.2.1 додатка Ф1 до рядка 03 Ф1 Податкової декларації з податку на прибуток підприємств¹

² Застосовується при розрахунку амортизації за прямилайним методом щодо основних засобів з використанням мінімально допустимого строку амортизації відповідно до пунктів 43 та 43¹ підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України.¹

³ Застосовується у разі прийняття рішення про застосування «виробничого» методу нарахування амортизації відповідно до пункту 52 підрозділу 4 розділу XX Податкового кодексу України.¹

Керівник (уповноважена особа)¹

(підпис)¹

(власне ім'я, прізвище)¹

¹

М.П. (за наявності)¹

Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)¹

(підпис)¹

(власне ім'я, прізвище)¹

¹

Додаток Д

Додаток МПЗ¹
до рядка 06.2 МПЗ Податкової декларації з
податку на прибуток підприємств²

☐ Звітна ³	□	
☐ Звітна нова ⁴	□	
☐ Уточнювача ⁵	□	

Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта:

Звітний (податковий) період 20__ року⁶

Розрахунок різниці між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок¹

Показники ²	Код рядка ³	Сума ⁴
1	2	3
Частка сільськогосподарського товаровиробництва за податковий (звітний) період², %³	01	□
Загальне мінімальне податкове зобов'язання ⁴	02-МПЗ-3	□
Загальна сума сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок, у тому числі ⁵ :	03	□
податок на прибуток підприємств ⁶	03.1	□
податок на доходи фізичних осіб ⁷	03.2	□
військовий збір ⁸	03.3	□
єдиний податок ⁹	03.4	□
земельний податок ¹⁰	03.5	□
рендна плата за спеціальне використання води ¹¹	03.6	□
20 відсотків витрат на сплату орендної плати ¹²	03.7	□
Різниця між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок (рядок 02-МПЗ-3-рядок 03-додатка МПЗ) (+,-)¹³	04	□

Наявність додатка ¹⁴	МПЗ-3 ¹⁵
□	□

¹ Складається відповідно до пункту 141.9 статті 141 розділу III Податкового кодексу України; платниками податку — власниками, орендарями, користувачами на інших умовах (в тому числі на умовах емфітеузису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь.

² Значається частка сільськогосподарського товаровиробництва за податковий (звітний) рік, розрахована відповідно до підпункту 14.1.262 пункту 14.1 статті 14 розділу I Податкового кодексу України.

³ Визначається з урахуванням особливостей, встановлених підпунктами 141.9.2, 141.9.3 пункту 141.9 статті 141 розділу III Податкового кодексу України.

⁴ Позитивне значення переноситься до рядка 06.2 МПЗ Податкової декларації з податку на прибуток підприємств.

⁵ У клітинці проставляється позначка «+».

Керівник (уповноважена особа): _____ (підпис) _____ (власне ім'я, прізвище)

Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку): _____ (підпис) _____ (власне ім'я, прізвище)

Додаток Б

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="width: 5%;">☐</td><td style="width: 15%;">Звітна</td><td style="width: 5%;">☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Звітна нова</td><td>☐</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Уточнююча</td><td>☐</td></tr> </table> <p>Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px;"></div>	☐	Звітна	☐	☐	Звітна нова	☐	☐	Уточнююча	☐	<p>→ → → → →</p> <p>Додаток ППФ до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств</p>	
☐	Звітна	☐									
☐	Звітна нова	☐									
☐	Уточнююча	☐									
<p>Звітний (податковий) період 20__ року</p>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; border: 1px solid black; text-align: center;">I квартал</td> <td style="width: 25%; border: 1px solid black; text-align: center;">Півріччя</td> <td style="width: 25%; border: 1px solid black; text-align: center;">Три квартали</td> <td style="width: 25%; border: 1px solid black; text-align: center;">Рік</td> </tr> </table>	I квартал	Півріччя	Три квартали	Рік						
I квартал	Півріччя	Три квартали	Рік								

Інформація про суми податкових пільг¹

Код пільги за кожним видом податкових пільг згідно з довідником пільг ²	Найменування податкової пільги згідно з довідником пільг ²	Сума податку, не сплаченого до бюджету у зв'язку з отриманням податкової пільги (вивільнені від оподаткування кошти), гривень ³	Строк користування податковою пільгою у звітному періоді ⁴		Сума податкової пільги, що використана за цільовим призначенням ⁴ , гривень ⁵	Сума податкової пільги, що використана не за цільовим призначенням ⁴ , гривень ⁵	Сума податкової пільги, що залишилась невикористаною на кінець звітного періоду, гривень ⁵
			число, місяць, рік початку ³	число, місяць, рік закінчення ³			
1	2	3	4	5	6	7	8

¹ Подається відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1233 «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг» (із змінами) платником податку, що не сплачує податок у зв'язку з отриманням податкових пільг.

² Довідник пільг затверджується Державною податковою службою України відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1233 «Про затвердження Порядку обліку сум податків та зборів, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг» (із змінами).

³ У разі якщо строк користування податковою пільгою встановлений до початку звітного періоду і продовжується після його закінчення, такий строк збігається з датою початку та закінчення зазначеного періоду.

⁴ Зазначається обсяг пільг відповідно до довідника пільг у разі цільового використання податкових пільг.

<p>Керівник (уповноважена особа)</p>	<p>_____</p> <p>(підпис)</p>	<p>_____</p> <p>(власне ім'я, прізвище)</p>
<p>Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)</p>	<p>М.П. (за наявності)</p> <p>_____</p> <p>(підпис)</p>	<p>_____</p> <p>(власне ім'я, прізвище)</p>

